

Emigracijski čimbenici kod studenata preddiplomskog i diplomskog studija sestrinstva Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija u Splitu

---

Mrković, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:176:278831>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-17**

Sveučilišni odjel zdravstvenih studija
SVEUČILIŠTE U SPLITU

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University Department for Health Studies, University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Podružnica

SVEUČILIŠNI ODJEL ZDRAVSTVENIH STUDIJA

PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ

SESTRINSTVO

Ana Mrković

**EMIGRACIJSKI ČIMBENICI KOD STUDENATA
PREDDIPLOMSKOG I DIPLOMSKOG STUDIJA
SESTRINSTVA SVEUČILIŠNOG ODJELA
ZDRAVSTVENIH STUDIJA U SPLITU**

Završni rad

Split, 2021.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Podružnica

SVEUČILIŠNI ODJEL ZDRAVSTVENIH STUDIJA

PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ

SESTRINSTVO

Ana Mrković

EMIGRACIJSKI ČIMBENICI KOD STUDENATA

PREDDIPLOMSKOG I DIPLOMSKOG STUDIJA

SESTRINSTVA SVEUČILIŠNOG ODJELA

ZDRAVSTVENIH STUDIJA U SPLITU

EMIGRATION FACTORS IN UNDERGRADUATE AND

GRADUATE STUDENTS OF NURSING AT THE

UNIVERSITY DEPARTMENT OF HEALTH STUDIES IN

SPLIT

Završni rad/Bachelor's Thesis

Mentor:

Ante Buljubašić, mag. med. techn.

Split, 2021.

ZAHVALA

Zahvaljujem se svim mentorima i profesorima na nesebičnom zalaganju za sve nas studente i vođenju i savjetovanju kroz tijek studiranja.

Zahvaljujem se i svim kolegicama i kolegama, koji su sa mnom bili na putu od početka do kraja našeg profesionalnog usavršavanja. Uljepšali su mi i olakšali mnoge dane. Veliku hvalu dugujem i svima koji su sudjelovali u mom istraživanju te odvojili svoje vrijeme za ispunjavanje anketa i tako mi olakšali oblikovanje ovog rada u istraživačkoj formi.

Također, zahvaljujem se svojoj obitelji na podršci pri cjelokupnom školovanju.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

ZAVRŠNI RAD

Sveučilište u Splitu

Sveučilišni odjel zdravstvenih studija

Sestrinstvo

Znanstveno područje: Biomedicina i zdravstvo

Znanstveno polje: Kliničke medicinske znanosti

Mentor: Ante Buljubašić, mag. med. techn.

EMIGRACIJSKI ČIMBENICI KOD STUDENATA PREDDIPLOMSKOG I DIPLOMSKOG STUDIJA SESTRINSTVA SVEUČILIŠNOG ODJELA ZDRAVSTVENIH STUDIJA U SPLITU

Ana Mrković, 41428

SAŽETAK:

Cilj: Ispitati i utvrditi emigracijske čimbenike, koji potiču studente na odlazak iz Republike Hrvatske na rad u inozemstvo.

Nacrt studije: Presječna studija.

Ispitanici i metode: U istraživanju sudjelovalo je 107 ispitanika, studenata Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu, smjer Sestrinstvo. Ispitanici koji su anketirani studenti su preddiplomskog (redovnog i izvanrednog) i diplomskog sveučilišnog studija. Ispitanici su anketirani preko anketnog upitnika koji je postavljen na platformu google docs.

Rezultati: U istraživanju provedenom na Sveučilišnom odjelu zdravstvenih studija, Sveučilišta u Splitu tijekom petog mjeseca 2021. godine, sudjelovalo je 107 ispitanika, od kojih su: 16 (14,9 %) muškarci i 91 (85,1 %) žene. Većina ispitanika namjerava ostati u Republici Hrvatskoj nakon završetka studija, nastaviti studirati na zdravstvenim studijima ili se planiraju odmah zaposliti u sustavu zdravstva. Petina ispitanika je spremna na rad u inozemstvu.

Zaključak: Najčešći razlog zašto mladi ostaju u Republici Hrvatskoj živjeti i raditi je obitelj, riješeno stambeno pitanje i stvoreni socijalni odnosi. Presudni razlozi za odlazak na rad u inozemstvo su: veća plaća, loše upravljanje sustavom zdravstva i ne pronalazak posla unutar ili van struke u Republici Hrvatskoj, nemogućnost napretka na poslu i ponuda posla na određeno vrijeme. Većina studenata koja će ostati u Republici Hrvatskoj raditi će u svojoj struci. Najpoželjnija zemlja za emigraciju je Njemačka.

Ključne riječi: emigracija, inozemstvo, medicinske sestre.

Rad sadrži: 55 stranica, 30 slika i 4 tablice, 14 literaturnih referenci.

Jezik izvornika: Hrvatski.

BASIC DOCUMENTATION CARD

BACHELOR THESIS

University of Split

University Department for Health Studies

Nursing

Scientific area: Biomedicine and health

Scientific field: Clinical medical sciences

Supervisor: Ante Buljubašić, mag. med. techn.

EMIGRATION FACTORS IN UNDERGRADUATE AND GRADUATE STUDENTS OF NURSING AT THE UNIVERSITY DEPARTMENT OF HEALTH STUDIES IN SPLIT

Ana Mrković, 41428

SUMMARY:

Aim of the research: Examine and determine the emigration factors that encourage students to leave the Republic of Croatia to work abroad.

Study design: Cross-sectional study.

Subjects and methods: 107 respondents, students of the University Department of Health Studies of the University of Split, Department of Nursing, participated in the study. Respondents surveyed are undergraduate (full-time and part-time) and graduate students. Respondents were surveyed via a survey questionnaire posted on the google docs platform.

Results: In the research conducted at the University Department of Health Studies, University of Split during the fifth month of 2021, 107 respondents participated, of which: 16 (14.9 %) men and 91 (85.1 %) women. Most of the respondents intend to stay in the Republic of Croatia after completing their studies, continue their studies in health studies or plan to be immediately employed in the health care system. One-fifth of respondents are ready to work abroad.

Conclusion: The most common reason why young people stay in the Republic of Croatia to live and work is the family, the housing issue resolved and social relations created. The crucial reasons for going to work abroad are: higher salary, poor management of the health care system and not finding a job inside or outside the profession in the Republic of Croatia, inability to progress at work and offering a fixed-term job. Most students who will stay in the Republic of Croatia will work in their profession. The most desirable country to emigrate to is Germany.

Keywords: emigration, abroad, nurses.

Thesis contains: 55 pages, 30 pictures and 4 tables, 14 references.

Original language: Croatian.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	I
SUMMARY.....	II
SADRŽAJ	III
1. UVOD	1
1.1. ZDRAVSTVENI SUSTAV	3
1.2. ZDRAVSTVENI DJELATNICI	4
1.2.1. Struktura zdravstvenih djelatnika u Republici Hrvatskoj	4
1.3. MIGRACIJE ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA	5
1.3.1. Migracije medicinskih sestara	7
1.4. MIGRACIJSKI ČIMBENICI	9
2. CILJ RADA	13
2.1. Hipoteze	13
3. IZVORI PODATAKA I METODE	14
3.1. USTROJ STUDIJE	14
3.2. ISPITANICI.....	14
3.3. METODE ISPITIVANJA.....	14
3.4. STATISTIČKE METODE	15
4. REZULTATI	16
4.1. OBILJEŽJA ISPITANIKA	16
4.2. RAZINA I GODINA FAKULTETSKOG OBRAZOVANJA.....	16
4.3. USPJEH NA KRAJU PRETHODNE AKADEMSKE GODINE	17
4.4. TEČAJ STRANOG JEZIKA IZVAN FAKULTETSKOG OBRAZOVANJA	18
4.5. STAVOVI STUDENATA PREMA PROFESIONALNOJ KARIJERI.....	20
4.5.1. Što je bilo presudno za odluku o upisu na navedeni fakultet?.....	20
4.5.2. Što biste željeli nakon završetka fakulteta?	25

4.5.3. Gdje vam je poželjno buduće mjesto rada?	29
4.6. ČIMBENICI MIGRACIJE	32
4.6.1. Koji bi bili presudni razlozi za odlazak na rad u inozemstvo?	32
4.6.2. Koji bi bili presudni razlozi koji bi Vas privukli na rad u nekoj zemlji? ...	36
4.6.3. Zašto biste ostali u RH?	38
4.6.4. Jeste li razmišljali o odlasku na rad u inozemstvo?	40
4.6.5. Ako biste otišli u inozemstvo, koliko bi to trajalo?	41
4.6.6. Za koliku najmanju plaću bi bili spremni raditi u RH u profesiji u kojoj se obrazujete?.....	42
4.6.7. Znete li koliko se prosječno zarađuje u RH u profesiji u kojoj se obrazujete?.....	43
4.6.8. Za koliku najmanju plaću bi bili spremni odseliti se i raditi u profesiji za koju se obrazujete?.....	44
4.6.9. Ako biste išli u inozemstvo u koju zemlju biste išli?	44
4.6.10. U koju zemlju, najviše odlaze kolege iz Vaše profesije na rad iz RH?	45
5. RASPRAVA	47
6. ZAKLJUČCI	52
7. LITERATURA	53
8. ŽIVOTOPIS.....	55

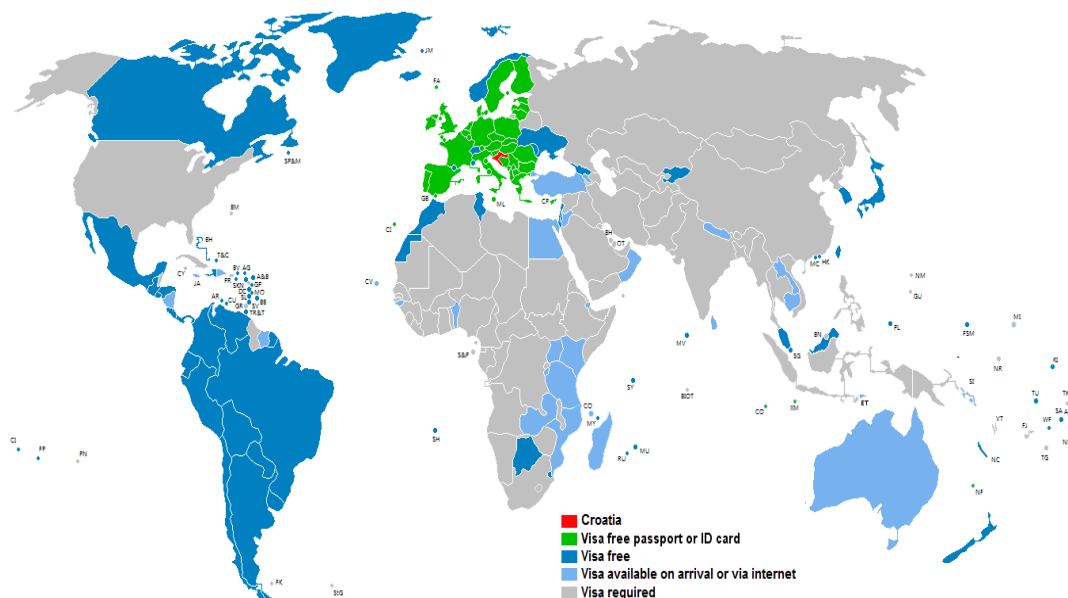
1. UVOD

Migracija je pojam latinskog podrijetla „migratio“ što znači selidba. Uključuje imigraciju ili useljavanje te emigraciju ili iseljavanje. Emigracija je selidba iz jedne zemlje u drugu. Prije su ljudi odlazili iz zemalja nižeg socioekonomskog statusa u one višeg socioekonomskog statusa kako bi za sebe i svoje obitelji priskrbili dovoljno za život. No, tome nije kraj, jer i danas mnogi zdravstveni djelatnici odlaze iz slabije razvijenih zemalja poput Afrike, Azije; Kine, Pakistana, Vijetnama, Indije u Ameriku i Veliku Britaniju i druge visokorazvijene zemlje, što razvijenim zemljama odgovara zbog velikog broja populacije kojima je potrebna zdravstvena skrb, ali s druge strane slabije razvijene zemlje nemaju dovoljno razvijen zdravstveni sustav, što čak u konačnici može izazvati i kobne posljedice za populaciju koja nije dovoljno zdravstveno opskrbljena (1, 2).

Ovisno o brzini i broju emigriranih zdravstvenih djelatnika potrebno je formirati strategije radi održavanja činilaca ekonomije zdravstva (1, 2). U svemu tome Republika Hrvatska (RH) je država koja bilježi velik izljev odnosno odlazak ljudi u inozemstvo od kojih je dio zdravstvenih djelatnika. „Prema Internacionalnoj organizaciji za migracije, 16 % ukupne populacije, ili 726.031 Hrvata, imigrirali su u druge zemlje, uključujući Sjedinjene Američke Države (SAD), Australiju i Njemačku te druge europske zemlje do 2005. godine“ (1). Unatoč ovim saznanjima, samo 36 zemalja svijeta provode statističku obradu zdravstvenih djelatnika koju su napustili svoju zemlju odmah nakon završenih studija te počeli raditi u stranoj državi te samo 27 zemalja provodi statistiku nad kretanjem zdravstvenih djelatnika iz jedne u drugu državu (1).

Poseban oblik migracije predstavlja „odljev mozgova“ ili „brain drain“ koji obuhvaća iseljavanje mladih, sposobnih i visokoobrazovanih ljudi koji su kapital društva na način da za vrijeme svoga obrazovanja odu u inozemstvo te tamo i ostanu. S time države koje su nerazvijene ili su u razvoju puno gube, jer unatoč tome što nude određene mogućnosti za školovanje mladih, ti mladi u konačnici odu i ne mogu uzvratiti svojim doprinosom za tu državu, niti joj pomoći da se razvije (1). Iz toga vidimo dvije glavne zapreke u ostvarivanju milenijjskih ciljeva za razvoj zdravstva, migracije iz ruralnih u urbane sredine te migracije iz jedne države u drugu (3).

Posljednjih desetljeća, a predviđa se da će se tako i nastaviti, broj zdravstvenih radnika je u opadanju i mnogi mladi nakon završenih studija odlaze raditi i živjeti van RH. Taj put mladima još više je olakšao ulazak RH u Europsku uniju (EU) 1. srpnja 2013. godine (4). Tada, ali i još od sedamdesetih godina aktivni su propisi kojim se omogućava priznavanje završenih studija zdravstvenim djelatnicima te njihovo slobodno kretanje to jest slobodan prijelaz i omogućen rad izvan vlastite države (2). Također, još jedna od prednosti ulaska u EU je činjenica da za određene zemlje ne treba imati vizu te je tako olakšan ulazak ili izlazak iz RH (5). RH, postavši članica EU, koristi zajedničku politiku za viza režim, na temelju pravnih dokumenata: Uredbe vijeća 539/2001 te članak 3 i Dodatak IV Zakoniku o vizama (Uredba – EZ – br. 810/2009) Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o Zakoniku Zajednice o vizama (5). „Viza je odobrenje za: tranzit kroz područje RH ili boravak na području RH u najduljem trajanju do 90 dana u bilo kojem razdoblju od 180 dana i tranzit kroz međunarodni tranzitni prostor zračne luke. Vrste viza su (5): zrakoplovno-tranzitna viza (viza A) i kratkotrajna viza (viza C). Zahtjev za izdavanje vize podnosi se na propisanom obrascu najviše tri mjeseca prije početka namjeravanog putovanja“.

Slika 1. Grafički pregled viznog režima za građane RH (6)

Na slici 1 tamnoplava boja prikazuje zemlje za koje državljani RH ne moraju posjedovati vizu za ulazak i boravak, siva boja prikazuje zemlje u koje da bi došli državljani RH moraju imati vizu izdanu od nadležnog diplomatskog predstavništva, svjetlo-plavom bojom označene su države u kojima se viza može dobiti i na granici te zelenom bojom su označene države za koje nije potrebna putovnica, nego samo hrvatska osobna iskaznica (članice EU, Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo, Lihtenštajn, Makedonija, San Marino, Srbija i Vatikan) (6).

Od početaka gospodarske suradnje među zemljama Europe, 1951. godine, tu su bile samo Belgija, Njemačka, Francuska, Italija, Luksemburg i Nizozemska. Iz godine u godinu više zemalja se uključivalo u međusobnu suradnju i ukupno ih je 27 (1.1.1958. u EU ulaze Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka; 1.1.1973. Danska, Irska, Ujedinjena Kraljevina (odlazi 31. siječnja 2020.); 1.1.1981. Grčka; - 1.1.1986. Portugal i Španjolska; 1.1.1995 Austrija, Finska, Švedska; 1.5.2004. Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka, Slovenija; 1.1.2007. Bugarska i Rumunjska te 1.7.2013. Hrvatska) (7). „Schengensko područje jedno je od najvećih postignuća EU-a“ (7). „To je područje bez unutarnjih granica, područje u kojem se građani, državljani zemalja izvan EU-a, poslovni ljudi i turisti mogu slobodno kretati bez kontrola na granicama“ (7). Od 1985. postupno je raslo i danas obuhvaća gotovo sve države članice EU-a i nekoliko pridruženih zemalja izvan EU-a. Zemlje Schengenskog prostora su (7): „Austrija, Belgija, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Portugal, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska te četiri zemlje pridružene EU: Island, Norveška, Švicarska i Lihtenštajn“.

1.1. ZDRAVSTVENI SUSTAV

Zdravstveni sustav u cijelosti ovisi o zdravstvenim radnicima. Njihov broj i kvaliteta rada ključni su činioci ishoda zdravstvene skrbi i zadovoljstva onih kojima se ta skrb pruža (2, 3). Stoga nedostatak radne snage predstavlja veliki problem što se tiče kvalitete pružene zdravstvene njege, ali i dodatni trošak, odnosno financijska ulaganja u stvaranju i edukaciji nove radne snage (1). Značajka sustava zdravstva je izdavanje

kvalitetne usluge niske cijene. Zdravstvena potrošnja gotovo u svim zemljama je u porastu gledajući dohodak po svakom pojedincu. Sustav zdravstva zahtijeva skupu opremu i sve osposobljenije djelatnike što povećava troškove radne snage (4). Zdravstveni sustav suočava se s problemom zapošljavanja i zadržavanja medicinskih sestara. U sedam država članica EU postotak zastupljenosti medicinskih sestara starosne dobi više od 45 godina veći je od 40 %, a ista ta dob javlja se u nešto manjem postotku kod dodatnih pet članica; te paralelno s tim medicinske sestre nisu zadovoljne s razinom plaće koju primaju s obzirom na obim posla koje pokrivaju te ih to navodi na emigraciju (2).

U RH glavno tijelo koje upravlja sustavom zdravstva, ima ovlasti nad zakonodavstvima zdravstvene zaštite koja se pruža na primarnoj, sekundarnoj, tercijarnoj razini te na razini zdravstvenih zavoda, nadgleda zdravstveni proračun, edukaciju djelatnika zdravstva, organizaciju privatnih ustanova te ima uvid u sve reforme zdravstva je Ministarstvo zdravstva. Pristup uslugama zdravstva omogućeni su nam putem obveznog zdravstvenog osiguranja, koji su obvezni plaćati svi zaposlenici i poslodavci, osim socijalno osjetljive skupine koji su toga oslobođeni (4).

1.2. ZDRAVSTVENI DJELATNICI

1.2.1. Struktura zdravstvenih djelatnika u Republici Hrvatskoj

Zdravstveni resursi se iskazuju kroz zdravstvenu ponudu, koju čine zdravstvene usluge, zdravstveni djelatnici, sve ustanove zdravstva, sva oprema i sredstva koja se koriste u radu (4). Prikaz kvantiteta zdravstvenih djelatnika daje nam Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ), a za medicinske sestre i Hrvatska komora medicinskih sestara (HKMS) (2). Na godišnjoj razini HZJZ je dužan prenijeti potpune numeričke podatke o medicinskim sestrama Organizaciji za ekonomsku suradnju i razvoj (skrać. OECD-u, engl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*), Statističkom uredu Europskih zajednica (skrać. Eurostatu, engl. *Statistical office of the European Union*) i Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji (skrać. SZO ili engl. *World Health Organization*, skrać. WHO)) (3). Broj zdravstvenih djelatnika (medicinskih sestara/tehničara i

liječnika) na 1000 ili 100.000 stanovnika važni su pokazatelji stupnja razvoja zdravstvenog sustava te služi za usporedbu sustava zdravstva između zemalja (3).

Kada pogledamo raspoređenost po ustanovama, rad liječnika u većoj je mjeri zastupljen u državnim ustanovama zdravstva, kao i medicinskih sestara, kojih je manje u privatnim ustanovama (2012. godine 64 % medicinskih sestara radi u bolničkom sektoru, a 36 % u svim ostalim ustanovama) (3).

1.3. MIGRACIJE ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA

SZO i OECD ističu manjak djelatnika u sustavu zdravstva. Posebno se ističe 2006. godina, kada je nastupila globalna recesija ljudskih resursa u zdravstvu i taj problem uzet je na razmatranje i na razrješavanje u što kraćem periodu (6).

SZO to objašnjava kao fenomen na razni svijeta, ali ističe da visoko razvijene zemlje poput Finske, Belgije, Irske, Danske, Islanda, Ujedinjenog Kraljevstva i Švicarske unaprjeđuju svoje zdravstvo upravo zaposlenjem većeg broja medicinskih sestara (čak 1500 na 100.000 stanovnika), za razliku od zemlja koje su manje razvijene, među kojima je i RH, koja uvelike zaostaje za državama EU. Sada je situacija takva da bi RH trebalo oko trideset godina da po broju zaposlenih medicinskih sestara dođe na razinu zemalja EU, s tim da one ostanu na trenutnom stanju. Na to nam ukazuje podatak da je u rasponu od 2000. do 2010. godine porast medicinskih sestara bio približno 300 godišnje, odnosno 1,2 % (1). U razdoblju od 2008. do 2010. broj radnika zdravstvenih usmjerenja osim medicine povećan je sa 43 406 na 44 942 (3.5 %). Iako je u posljednja tri desetljeća, to jest od 1985. zabilježen porast liječnika za 59 %, Hrvatska i dalje zaostaje za zemljama EU po broju liječnika na 1000 stanovnika. Broj medicinskih sestara je daleko ispod prosjeka EU (510 na 100 000 stanovnika 2009. godine, 579 medicinskih sestara na 100 000 stanovnika u 2011.) (3, 4). Hrvatska bi mogla doseći taj prosjek, kada bi u svoj sustav zdravstva uvela još 10 000 medicinskih sestara/tehničara uz ugovor na neodređeno (3). Do 2012. godine njihov broj je najviše opao u Češkoj i Baltičkim zemljama, dok stagnira u Bugarskoj i Rumunjskoj, a jedino Poljska i Slovenija bilježe porast medicinskih sestara i tehničara nakon pristupanja EU (4, 8).

Od 2012. pa do 2020. godine imamo problem pri jasnom praćenju broja zdravstvenih djelatnika. Sveukupno zemlje u Europi koje su visoko razvijene, po broju liječnika se ne razlikuju puno od manje razvijenih zemlja, dok broj medicinskih sestara i tehničara čini vidljivu razliku (3). Sagledavajući njihov broj prijavljen od strane svih državnih ustanova i privatnih poslodavaca, što im je obveza utvrđena Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, dobivamo točne vrijednosti, ali se problem javlja pri određivanju stupnja stručne spreme, jer poslodavac prijavi zaposlenika pod onom razinom koju mu on priznaje za rad. Razina stručne spreme jedino je vidljiva svakih šest godina pri obnovi licence pod Hrvatskom komorom medicinskih sestara (HKMS), ali taj je raspon previše dug za skupiti relevantne podatke (3). S druge strane, porasta potražnja za njima zbog sve većeg broja starije populacije, što sa sobom nosi više osoba sa kroničnim bolestima i drugim teškim oboljenjima, ali i napredci u medicinskoj tehnologiji iziskuju veći kadar obrazovanih zdravstvenih djelatnika, te sve veća informiranost stanovništva sa sobom nosi viša očekivanja od zdravstva i usluga koje pruža (8). Izvan Europe, zemlje poput Australije, Kanade, Novog Zelanda, SAD, problem nedostatka zdravstvenih djelatnika adekvatno rješavaju njihovom imigracijom. U vremenu od 2007. do 2010. godine u Americi se povećava broj zdravstvenih djelatnika za čak 855 tisuća, gdje 15 % čini zdravstveni djelatnici iz inozemstva. Norveška bilježi nisku stopu nezaposlenih, od samo 3,6 % u 2013. godini, a Filipini u svijetu su zemlja s najvećom emigraciju (emigriraju prema Kanadi) (9). Najviše sestara/tehničara koji migriraju u Irsku i Ujedinjeno Kraljevstvo dolaze iz Australije, Indije, te posebno Filipina i Južne Afrike (10). Veliki je problem nedostatan praćenje kretanja medicinskih sestara/tehničara iz jedne zemlje u drugu. Čak ni profesionalna registracija pri ulasku u neku zemlju ne može u potpunosti pomoći, jer se pojedinci mogu registrirati dvostruko ili se ni ne zabilježe zbog školovanja ili života u više zemalja (10).

Migraciju zdravstvenih djelatnika, ali i cijele populacije ograničila je pojava teškog akutnog respiratornog sindroma koronavirus 2 (engl. *Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2*, skrać. SARS-CoV-2) kojeg uzrokuje korona virus (engl. *Coronavirus disease*, skrać. COVID-19) od 2019. godine. Od 11. ožujka 2020. godine SZO proglašava pandemiju COVID-19 virusom, koja se proširila po cijelom svijetu. Prvi slučaj zaraze u RH pojavio se 25. veljače 2020. godine. Od 19. ožujka 2020. godine, Stožer civilne zaštite RH iznosi privremeno zabranu graničnog kretanja to jest

ograničeni su ulasci i izlasci iz RH. Ta odluka je nevažeća za djelatnike zdravstva (hitne intervencije), zdravstvene istraživače, stručnjake za skrb o starijima te osobe koje zahtijevaju hitnu medicinsku skrb, kao i za prekogranične radnike, osobe u tranzitu, prijevoznike roba te diplomate, policajce i djelatnike civilne zaštite. Dana 01. travnja 2020. godine umjesto pisanih propusnica uvode se e-propusnice za međuzupanijsko i međudržavno kretanje uz obvezu negativnog PCR testa (engl. *Polymerase Chain Reaction*, polimerazna lančana reakcija) (11).

Europski centar za kontrolu bolesti (engl. *European centre for disease control*, skrać. ECDC) izdaje dokument u listopadu 2020. godine koji proizlazi iz istraživanja i sastajanja svih članica EU i Nacionalne tehničke savjetodavne skupine za imunizaciju (engl. *National Immunization Technical Advisory Group*, skrać. NITAG) i ankete koju objavljuje Hrvatski časopis za javno zdravstvo. Sve članice EU i Ujedinjeno Kraljevstvo ispunjavaju anketu i započinju plan procjepljivanja za COVID-19 infekciju te navode prioritete skupine (stariji, osobe sa komorbiditetima i zdravstveni djelatnici su prvi na listi cijepljenja cjepivom koji je za većinu država omogućen besplatno). U 15 zemalja se provodi elektronička dokumentacija procjepljivanja, među kojima je i Hrvatska. Zahvaljujući mjerama ograničenja kretanja te uvođenjem cjepiva, situacija je smirenija te su međudržavni prelasci olakšani (12).

1.3.1. Migracije medicinskih sestara

Medicinske sestre čine najbrojniju skupinu profesionalaca u zdravstvenom sustavu. Čine takozvani „stup sustava“ zdravstva (8, 4). U RH je veliki problem njihov sve veći odlazak. Emigracija im se bilježi od davnih dana. Uznapredovala je za vrijeme Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije kada je mnogo muškaraca, a posebno žena, po zanimanju medicinskih sestara migriralo, kao unutrašnji oblik migracije sa prostora današnje Hrvatske (od 1991.godine) u Sloveniju, koja je bila najrazvijeniji dio zemlje 1960-ih godina. Tada su sve te medicinske sestre brzo dobile stalan posao u državnim ili privatnim zdravstvenim ustanovama te su lako dobile dozvolu boravka, za razliku od onih medicinskih sestara koje su otišle u Sloveniju nakon raspada Jugoslavije, kada je nastupila i kriza, kojima je taj put do posla i dozvole boravka bio

teži. Uz unutrašnji oblik migracije, postoji i međunarodni, iz jedne države u drugu, koje su međusobno neovisne (8). Od 1980. godine do 2011. godine broj medicinskih sestara se povećao sa 354 na 597 medicinskih sestara na 100 000 stanovnika, što je opet bilo manje od standarda EU (836 medicinskih sestara na 100 000 stanovnika u 2011. godini). No, neizostavna je 1991. godina za vrijeme Domovinskog rata gdje je taj broj opao na 455 medicinskih sestara na 100 000 stanovnika. Broj im se nastavlja smanjivati i kroz razdoblje od 1995. do 2000. godine, kada počinje rasti te 2010. imamo omjer od 566 medicinskih sestara/tehničara na 100 000 stanovnika (9). U 2011. godini bilježi se omjer 579/100 000 stanovnika. Kroz 2016. godinu najbrojnija skupina zdravstvenih djelatnika su medicinske sestre i tehničari (30 413 što je 44,4 % od ukupnog broja zaposlenih; 11,3 % čine muškarci) (9).

U državama regije jugoistočne Europe i dalje organizacija i planiranje potreba za radnom snagom zaostaje u oblikovanju kadra medicinskih sestara koji će odgovarati stvarnim potrebama pacijenata, već je fokusiranost na fiksnom broju medicinskih sestara. Isto tako, ustanove koje planiraju potrebe za zdravstvenim djelatnicima, ne sagledavaju učinkovitost ljudskih resursa (2).

Prema studiji odobrenoj od AcademyHealth (AH) i predstavljenoj u Bellagio, Italija, prikazana je migracija medicinskih sestara/tehničara za države (13): SAD, Ujedinjeno Kraljevstvo, Kanada, Filipini i Indija, Karibi i Afrika. Afrika ima najlošiji scenarij, još od davnina nosi loše razvijen zdravstveni sustav, a u posljednjih desetljeća migracija dodatno pogoršava stanje. Primjerice u Zambiji je omjer medicinskih sestara/tehničara 0,22 na 1 000 stanovnika, što je više od 40 puta manje nego u SAD-u (SZO 2006). Tu postoji hitna potreba i obveza bogatih vlada da preusmjere inozemnu pomoć radi poboljšanja uvjeta rada i zadržavanja zdravstvenih djelatnika u zemljama izvora. Karipske zemlje imaju dobro razvijeno zdravstvo i s problemom migracije se nose učinkovito. Države s niskim i srednjim dohotkom koje ljudski kapital gledaju kao legitiman izvoz su Kina, Filipini i Indija. Njihov zdravstveni sustav nedostatno je razvijen. Međunarodno ove se zemlje smatraju potpora migraciji i veći su izvor zdravstvenih djelatnika, od zemalja koje se tome suprotstavljaju. I SAD i Ujedinjeno Kraljevstvo doživljavaju povećanu potrebu za zdravstvenim djelatnicima te imaju veći broj ostarjele radne snage. SAD predviđa nedostatak medicinskih sestara i tehničara između 400 000 i 800 000 do danas. No, uspješno se nose s tim, povećanjem plaća te

razvijenom industrijom, kojom aktivno privlače pojedince k sebi. Uz to, lakši nam je ulaz u SAD, od kada ne treba imati vizu, ulaskom RH u EU (13).

1.4. MIGRACIJSKI ČIMBENICI

Migracija se treba sagledati multidimenzionalno, jer do nje dolazi zbog raznih razloga, koje možemo podijeliti na gospodarske i ostale (negospodarske) odrednice. Među prve razloge ubrajaju se razlike u životnom standardu, neadekvatni uvjeti rada, loša i zastarjela medicinska tehnologija, ograničenja i zapreke u profesionalnom napretku. Potom konfliktni i napeti odnosi među kolegama, politička i socijalna nestabilnost, nedovoljno ulaganje u zdravstvo, skupoća obrazovanja i slično (1, 2). Ističu se privlačni, povuci ili „pull faktori“ te odbojni faktori ili faktori guranja „push faktori“. Oni zajedno čine teoriju faktora gurni - povuci kojoj sveobuhvatno pripadaju: osobni, obiteljski, profesionalni razlozi (edukacija, zaposlenje, ulazak u bračnu zajednicu), ekonomski čimbenici (opstanak, bolje ekonomsko stanje), politički i vojni razlozi (prisilan odlazak iz države zbog rata, opasnosti), organizacijski čimbenici, čimbenici zdravstvenog sustava, opći okolinski i ostali čimbenici. Preciznije rečeno „pull faktori“ su oni koji privuku osobu u neku zemlju, primjerice visoka plaća, bolji radni uvjeti, daljnja edukacija i napredovanje, ekonomska, politička, socijalna i okolinska stabilnost (područja bez ili s minimalnim potresima, poplavama, uraganima), organiziran zdravstveni sustav; dok su „push faktori“ (faktori guranja) oni koji potiču osobu na migraciju i potragu za boljim uvjetima rada i života, zbog nezaposlenosti, opasne i nesigurne okoline, političke i okolinske nestabilnosti (2, 4, 8). Ipak, ovaj model se smatra nedovoljnim za utvrditi čimbenik migracije koje navedu osobu za odlazak iz države, jer su bazirani na ekonomskim faktorima. Stoga se pojedinac sagledava kao racionalno biće koje je potaknuto na migraciju iz raznih društvenih i kulturnih promjena, a ne samo zbog ekonomskih razloga. Na temelju Ravenstenova istraživanja iz 1895. godine u Ujedinjenom Kraljevstvu, Everett S. Lee izdvaja četiri migracijska čimbenika: čimbenici povezani s mjestom podrijetla, čimbenici povezani s mjestom odredišta gdje se migrira, zapreke u migraciji između prva dva čimbenika te razni i

osobni čimbenici koji oblikuju navedena tri čimbenika i donose odluku o odlasku ili ne (14). Everett push čimbenike ili čimbenike guranja, veže s migracijskim zemljama (rat, nestabilno stanje, nisko socioekonomsko stanje), a pull čimbenike privlačenja veže s imigracijskim željama (stabilno stanje zemlje, bolji radni i ekonomski status) (14). Odljev mozgova tj. odlazak obrazovnih stručnjaka nosi sa sobom razloge poput vrijednosti plaće, uvjetima rada u znanstveno - tehničkim i sličnim istraživanjima, razlike u mogućnosti za napredak u profesionalnoj karijeri, razlike u uvjetima za život, školovanju djece, kultura zemlje (14).

Smatra se i da spol utječe na odluke o migraciji. Žene su još od davnina „nosioci migracije“, posebice za zanimanja poput medicinskih sestara, koje su u počecima većinom obavljale žene (8). Dohodak, to jest mjesečna primanja u neto iznosu čine bitnu varijablu emigracije liječnika i medicinskih sestara. Najveću prosječnu neto plaću izdaje Njemačka, a najmanju Bugarska, dok je Hrvatska isto pri dnu ljestvice sa 17,3 tisuća eura godišnje po zaposleniku u sektoru zdravstvene i socijalne skrbi. Što se tiče izdvajanja za zdravstvenu zaštitu, prednjače razvijene zemlje koje daju preko 10 % BDP-a. To su (8): „Austrija sa 11 %, Belgija 10.7 %, Njemačka 11,6 %, Francuska 11,9 %, Nizozemska 11,9 %“.

Uz navedene čimbenike, postoji i problem samog školovanja medicinskih sestara i tehničara u RH, koji nastaje od donošenja Direktive EU 2005/36/EC kojom se priznaje kvalifikacija sestara i tehničara koje odrade određeni broj teoretskih i praktičnih sati. Do 2010. medicinske sestre i tehničari opće njege završavali su četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje, a nakon toga ono se produžuje na 5 godina srednjoškolskog obrazovanja. Ta promjena u jednu ruku donosi olakšanje, jer sestre ne moraju tražiti gdje će odrađivati staž, već im je on u sklopu srednje škole. No, s druge strane, sestrama koje završavaju, znatno je teže proći maturu (nakon 10 godina općeg obrazovanja; 8 godina osnovne škole + 2 godine općih predmeta u srednjoj školi, kojih u naredne 3 godine nema, već su samo stručni predmeti) i nastaviti školovanje kao prvostupnice sestrinstva, u odnosu na osobe koje su završile gimnaziju (fakultet je organiziran kao sveučilišni preddiplomski i diplomski studij te na razini stručnog studija i specijalističkog diplomskog stručnog studija). Isto tako, ako medicinske sestre ne završe fakultet, manje su konkurentne van RH na tržištu rada, a unutar RH im je slabija plaća (3). Nakon cijelog školovanja medicinske sestre/tehničari se cjeloživotno

profesionalno usavršavaju i educiraju, jer ovakav oblik posla, gdje se stalno izmjenjuju medicinski i farmaceutski pripravnici, mijenja se tehnologija i drugo, to zahtjeva, kako bi osoba dobro funkcionirala i izvršavala svoju poslovnu ulogu. No, nije baš rijetko da je potrebna dodatna edukacija lošije organizirana i nije kvalitetna na svim razinama i primjenjiva svim sestrama/tehničarima u poslu (9).

Isto tako zapošljavanje na određeno, čimbenik je koji utječe na emigraciju zdravstvenih djelatnika, posebno medicinskih sestara. U 2012. godini bilježi se 7 194 zdravstvenih djelatnika zaposlenih na određeno, a od toga čak 5 881 ili 19.51 % medicinskih sestara, koje su mijenjale one sestre na porodiljnom dopustu i duljem bolovanju. Negativna strana toga je što su osobe u takvom radnom odnosu ograničene pri planiranju osobnog života (mjesto stanovanja, obitelji), jer im posao nije siguran izvor prihoda za dulje vrijeme (3). Problem u cijelom svijetu, i Europi i Hrvatskoj je što medicinske sestre i tehničari nisu uključeni u zdravstvenu politiku na svim razinama zdravstva. O tome se raspravljalo na Minhenskoj deklaraciji, potpisanoj od strane 48 država članica (3). Zdravstveni sustav s vremenom proširuje opseg posla medicinskim sestrama i tehničarima u smislu administracije i ostalih poslova, manje bitnih nego usmjerenost na subjekta, odnosno pacijenta u zdravstvenoj skrbi, zbog čega su zdravstveni djelatnici opterećeni poslom i nisu zadovoljni (9).

Buchan i Scohalski kroz provedeno istraživanje migracije medicinskih sestara i tehničara iz/u Ujedinjeno Kraljevstvo, Irsku, SAD, Norvešku i Australiju (2004. godine) ističu kako je dominantni trend odlaska medicinskih sestara i tehničara, veći dohodak i odlaze iz zemalja s nižim primanjima u one zemlje s većim primanjima ili dohotkom, kako ih definira Svjetska banka, što prevladava u migraciji medicinskih sestara/tehničara u Ujedinjeno Kraljevstvo, Irsku i SAD, dok Norveška i Australija bilježe dolazak medicinskih sestara i tehničara iz drugih zemalja s visokim ili srednjim dohotkom (10). Sve su te zemlje, kao i naša RH u demografskoj dilemi kako se pobrinuti za sve stariju populaciju, dok su i ljudski resursi u zdravstvu sve stariji. Ističu dva moguća rješenja za ponudu medicinskih sestara i tehničara, a to je zadržati one koji su već u radnom odnosu te istovremeno privlačiti nove mlade medicinske sestre/tehničare (10). Nacionalna vlada i međunarodne agencije trebaju poštivati prava medicinskih sestara/tehničara pri odlasku u stranu zemlju, ali istovremeno im ne stvarati pritisak ili poticaj da odu, na način da unaprijede svoju politiku kroz tri opcije: prva

opcija je poboljšati plaću, uvjete pri radu, mogućnost napretka u karijeri, održavati sigurnost na poslu kako bi se umanjili čimbenici koji potiču medicinske sestre i tehničare na potragu za poslom negdje drugdje, jer mnoga su istraživanja potvrdila da sestre i tehničari ostaju u svojoj zemlji, ako im je kvaliteta života zadovoljavajuća; druga opcija je olakšati medicinskim sestrama i tehničarima multilateralno kretanje iz jedne zemlje u drugu, da mogu jednostavno otići i lako se vratiti u vlastitu zemlju, treća je opcija osigurati mirovinu koja se uredno otplaćuje iz bilo koje zemlje u kojoj smo radili u izvornu nam zemlju (10).

2. CILJ RADA

Cilj rada je utvrditi emigracijske čimbenike kod studenata preddiplomskog i diplomskog studija Sestrinstva na Sveučilišnom odjelu zdravstvenih studija, Sveučilišta u Splitu.

2.1. HIPOTEZE

H1: Viša razina plaće je izražen emigracijski čimbenik.

H2: Medicinske sestre i tehničari imaju pozitivan stav prema migraciji.

3. IZVORI PODATAKA I METODE

3.1. USTROJ STUDIJE

Svrha istraživanja je temeljne (fundamentalne) prirode. Prema ustroju istraživanje pripada opažajnom (opservacijskom) tipu kao presječna studija.

3.2. ISPITANICI

Ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju, rješavanjem zadanih anketa, su studenti Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija u Splitu. Studijski programi nad kojima se provelo istraživanje su:

- studenti preddiplomskog studija Sestrinstvo 1. godina (sudjelovalo 27 od 41)
- studenti preddiplomskog studija Sestrinstvo 2. godina (sudjelovalo 12 od 39)
- studenti preddiplomskog studija Sestrinstvo 3. godina (sudjelovalo 25)
- studenti preddiplomskog studija Sestrinstvo, izvanredni studij, 1. godina (sudjelovalo 17 od 70)
- studenti diplomskog studija Sestrinstvo 2. godina (sudjelovalo 21 od 25)
- studenti diplomskog studija Sestrinstvo 3. godina (sudjelovalo 5 od 15)

Sveukupan broj ispitanika je 107 studenata.

3.3. METODE ISPITIVANJA

Ispitivanje se provodilo na Sveučilišnom odjelu zdravstvenih studija, Sveučilišta u Splitu metodom anketiranja pomoću anonimnog upitnika sastavljenog od 21 pitanja. Prvih 7 pitanja su demografske prirode (spol, dob, godina i smjer studija, uspjeh na kraju prethodne akademske godine, polaganje tečaja stranog jezika izvan fakulteta/kog jezika), 6 pitanja nudi mogućnost otvorenog odgovora nadopisivanjem, a preostala pitanja predstavljaju stavove i razmišljanja studenata o budućoj karijeri i radu

unutar ili van RH. Na pitanja studenti odgovaraju zaokruživanjem željenog odgovora te odabiru vrijednost po Likertovoj skali od 1 do 5, pri čemu vrijednost broja označava:

1. potpuno se ne slažem
2. ne slažem se
3. neodlučan/neodlučna sam
4. slažem se
5. potpuno se slažem

3.4. STATISTIČKE METODE

Kategorijski podatci su prikazani apsolutnim i relativnim frekvencijama. Numerički podatci su opisani postotkom danih odgovora i slikovno ilustrirani i objašnjeni kroz slike grafova grupiranih stupaca i u obliku torte i kroz tablice. Podatci su obrađeni u Excel programu na temelju anketa postavljenih na *google docs* platformu.

4. REZULTATI

4.1. OBILJEŽJA ISPITANIKA

Istraživanje je provedeno na 107 ispitanika (studenta), od kojih su: 16 (14,9 %) muškarci i 91 (85,1 %) žene. Ispitanici dobi 19 ili manje čine 5,6 %, 20-29 godina čine 57,0 %, 30-39 godina ima 26,2 %, 40-49 godina ima 10,3 % ispitanika te 50 ili više godina čini samo 0,9 % ispitanih. Najviše je ispitanika starosne dobi od 20-29 godina (56,8 %) i prevladavaju žene u svim dobnim skupinama, osim što je jedan muškarac u kategoriji poviše 50 godina.

Dobna i spolna struktura ispitanika nalazi se u Tablici 1.

Tablica 1. Dob i spol ispitanika

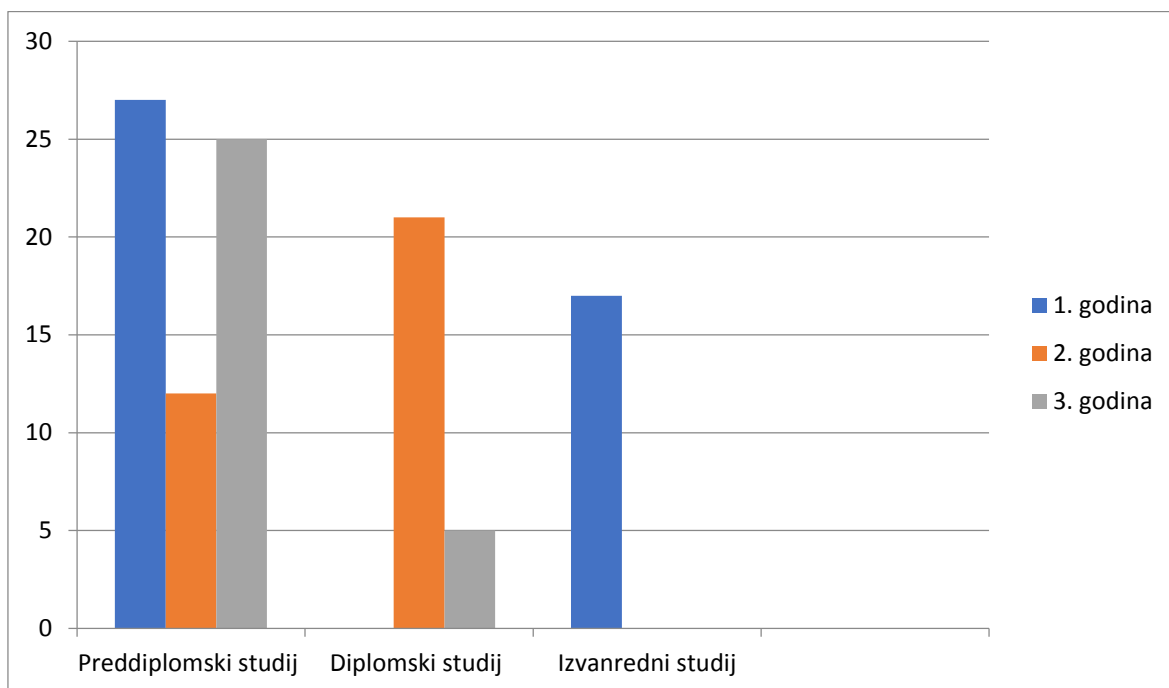
Dob	Spol-Muškarci	Spol-Žene	Ukupno / %
19 ili manje	2	4	6 / 5,6 %
20-29	8	53	61 / 57,0 %
30-39	4	24	28 / 26,2 %
40-49	1	10	11 / 10,3 %
50 ili više	1	/	1 / 0,9 %
Ukupno	16	91	107 / 100 %

4.2. RAZINA I GODINA FAKULTETSKOG OBRAZOVANJA

Na Slici 2. podatci nam ukazuju da od 107 ispitanika 81 ih je na preddiplomskom studiju, a 26 na diplomskom studiju. Na preddiplomskom redovnom studiju na prvoj godini studija imamo 27 ispitanika, na drugoj godini 12 ispitanika i na trećoj 25 ispitanika. Kao dio izvanrednog preddiplomskog studija, sudjelovalo je 17 ispitanika u

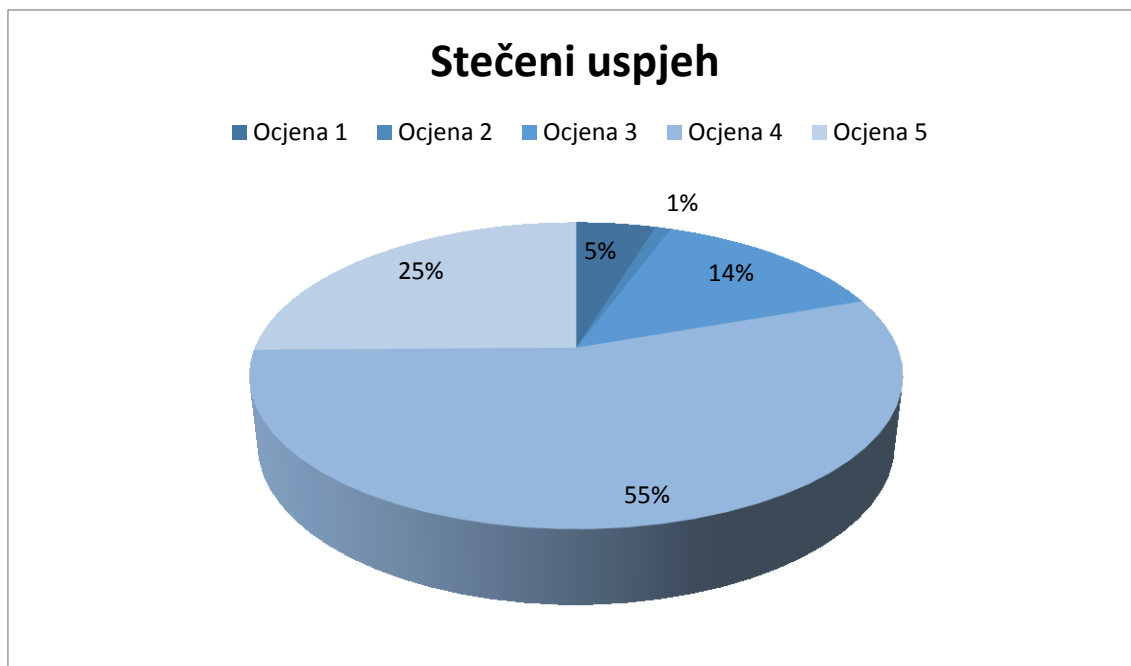
istraživanju. Studenti diplomskog studija: sa druge godine je sudjelovalo 21, a sa treće 5 ispitanika.

Slika 2. Razina i godina studija

4.3. USPJEH NA KRAJU PRETHODNE AKADEMSKE GODINE

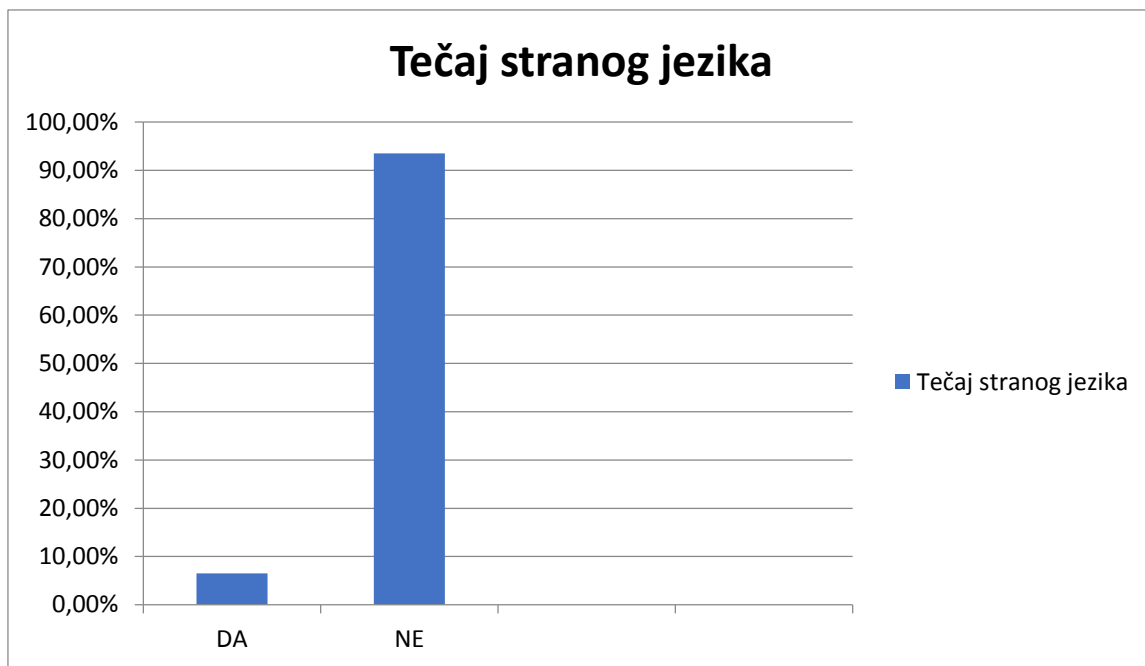
Većina ispitanika prethodnu akademsku godinu je uspješno završila; 102 studenata, odnosno 95,3 % su imali prolazne ocjene (dovoljan 2, dobar 3, vrlo dobar 4, odličan 5 uspjeh), a njih 5 (4,7 %) nedovoljnu ocjenu. Ocjenu dovoljan imao je jedan student (0,9 %); ocjenu dobar 15 studenata (14 %); ocjenu vrlo dobar 59 studenata (55,1 %) i odličan 27 studenata (25,2 %). Objašnjeni podatci vidljivi su u navedenom grafu na Slici 3.

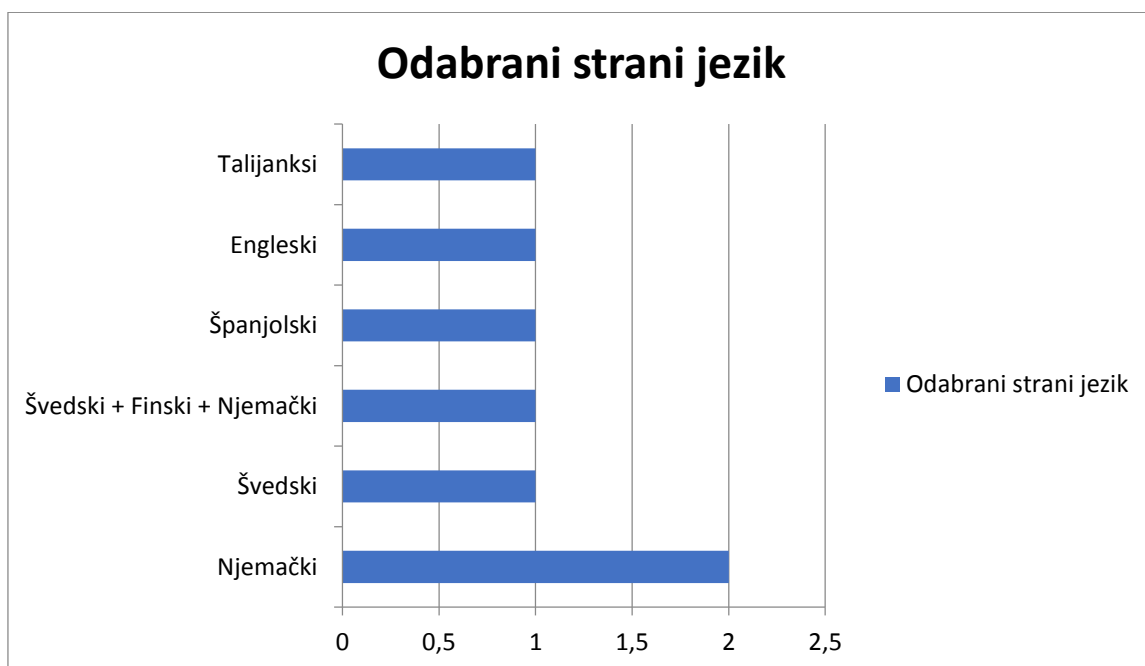
Slika 3. Uspjeh na kraju prethodne godine fakulteta

4.4. TEČAJ STRANOG JEZIKA IZVAN FAKULTETSKOG OBRAZOVANJA

Samo 7 ili 6,5 % studenata od njih 107 je upisalo tečaj stranog jezika izvan fakulteta, dok 100 ili 93,5 % nije ništa upisivalo (prikazano u grafu na Slici 4.). Od navedenih 7 studenata izabrani jezici su: Njemački (2 studenata), Švedski (1 studenata), Švedski + Finski+ Njemački (1 student), Španjolski (1 student), Engleski (1 student), Talijanski jezik (1 student). Prikaz podataka je vidljiv iz grafa na Slici 5. Polaganje stranih jezika izvan fakulteta.

Slika 4. Upisani studenti na tečaj stranog jezika izvan fakulteta

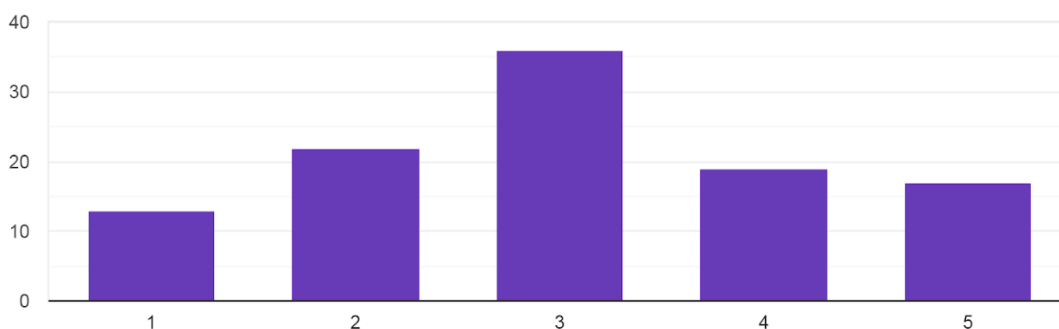
Slika 5. Polaganje stranih jezika izvan fakulteta

4.5. STAVOVI STUDENATA PREMA PROFESIONALNOJ KARIJERI

U ovom dijelu anketnog istraživanja studenti su prema Likertovoj skali odabrali u kolikoj mjeri ih je određena komponenta privukla na upis na sam fakultet. Potom su prikazane odluke studenata, odnosno razmišljanja o bliskoj budućnosti nakon završenog studija, dakle što će nakon studija i ako su odlučili odmah raditi, gdje im je poželjno radno mjesto. Navedene pojedine odluke studenata prikazane su u slijedećim slikama (u obliku grafova): Slika 6. – Slika 23.

4.5.1. Što je bilo presudno za odluku o upisu na navedeni fakultet?

Visina buduće plaće
107 odgovora

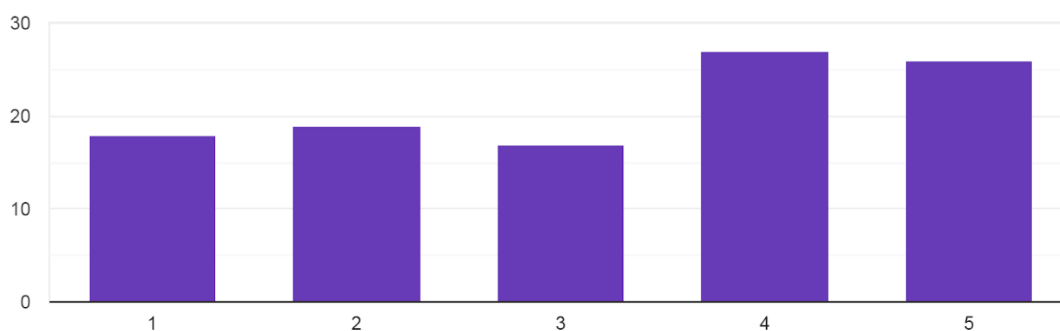

Slika 6. Visina buduće plaće

Navedeni graf ukazuje da je u većini visina buduće plaće srednje bitan čimbenik za odabir upisa na fakultet sestrištva (prema Likertovoj skali od 107 studenata njih 36 (33,6 %) studenata je odabralo broj 3 – neodlučan/neodlučna sam); 13 (12,1 %) studenata smatra da plaća nije razlog zbog kojeg se upisuju na studij (odabrali su 1 – potpuno se ne slažem); 22 (20,6 %) je odabralo da se ne slažu s tim, ali ne u potpunosti

pod broj 2 – ne slažem se; za potvrđan odgovor ih je 36 (19 studenata (17,8 %) odabire 4 – slažem se i 17 (15,9 %) studenata odabire 5 – u potpunosti se slažem).

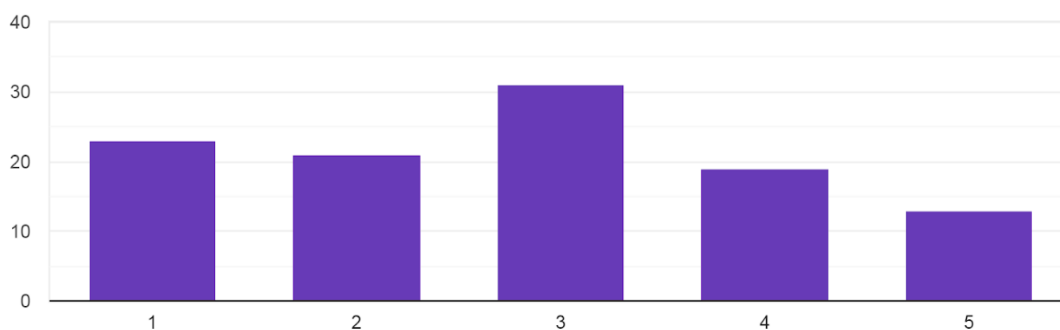
Brzina zapošljavanja
107 odgovora

Slika 7. Brzina zapošljavanja

Najviše studenata to jest 27 (25,2 %) i 26 (24,3 %) se slaže (odgovor 4) ili se potpuno slaže (odgovor 5) s tim da je bitno da dobiju posao i da su traženi kroz određeno vrijeme nakon završetka studija. 17 (5,9 %) ih je neodlučno, a 19 studenata (17,8 %) se ne slaže i 18 ih (16,8 %) se u potpunosti ne slaže.

Savjet roditelja/prijatelja
107 odgovora

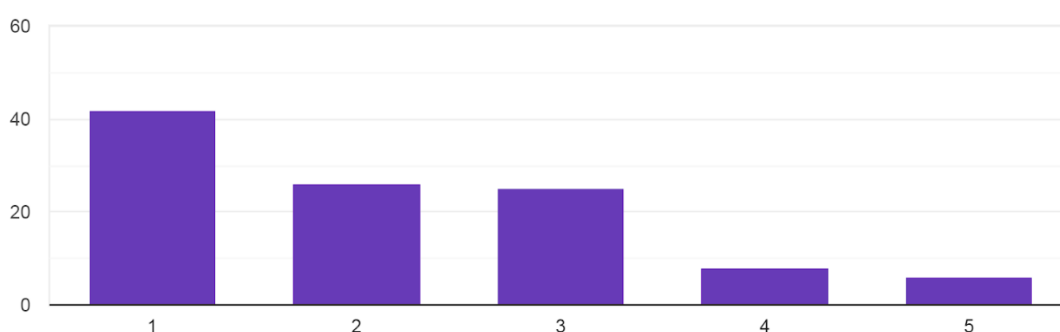

Slika 8. Savjet roditelja/ prijatelja

Studenti smatraju da savjet poznanika nije presudna odluka za upis na studij i njih 31 (29 %) je neodlučno (broj 3). Omjer ostalih je više usmjeren prema odgovoru ne (23 studenata (21,5 %) se potpuno ne slaže i 21 (19,6 %) se ne slaže), nego odgovoru da (19 (17,8 %) se slaže i 13 (12,1 %) ih se potpuno slaže).

Informacije iz medija

107 odgovora

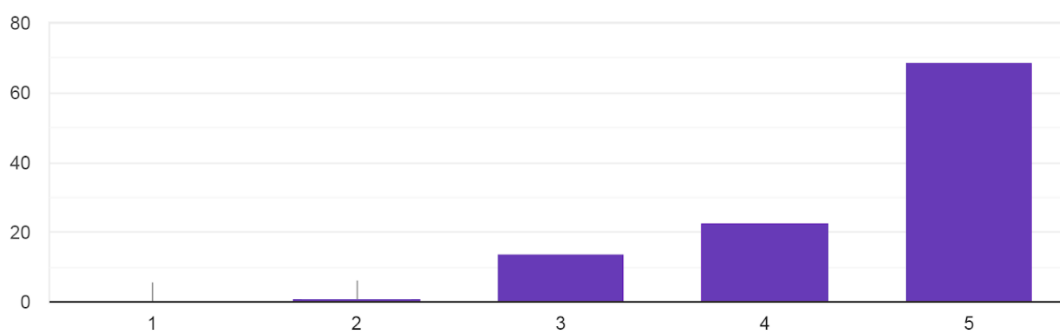

Slika 9. Informacije iz medija

Najviše studenata se u potpunosti ne slaže sa tvrdnjom da mediji imaju poticajnu ulogu pri odabiru fakulteta (42 studenata (39,3 %) označava 1), dio ih se ne slaže (odgovor 2, 26 studenata (24,3 %)), 25 (23,4 %) ih je neodlučno, 8 (7,5 %) se slaže i 6 (5,6 %) se u potpunosti slaže da su ih mediji potaknuli na upis.

Volim taj posao i želim to raditi

107 odgovora

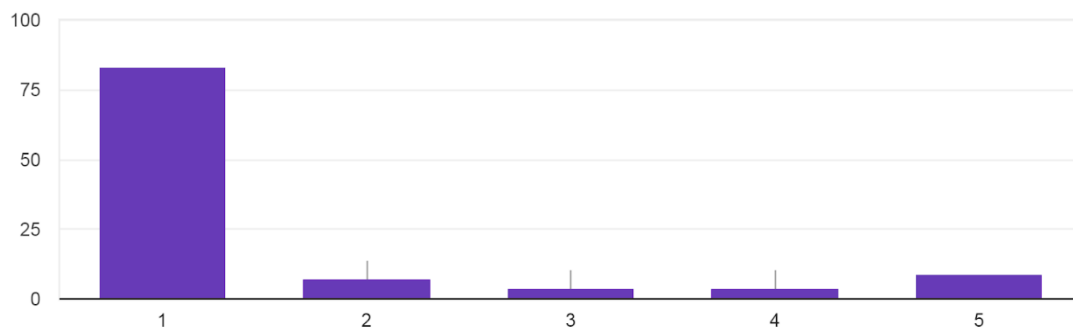

Slika 10. Volim taj posao i želim to raditi

Niti jedan student iz provedenog istraživanja nije odabrao odgovor 1 (potpuno se ne slažu), samo 1 student se ne slaže (0,9 %), 14 studenata je neodlučno (13,1 %) i većina studenata je mišljenja da je to bitna odrednica za navedeni studij (odgovaraju da se slažu (broj 4) 23 studenta (21,5 %)); i da se potpuno slažu njih 69 (64,5 %), odnosno većina ih voli odabrani budući posao.

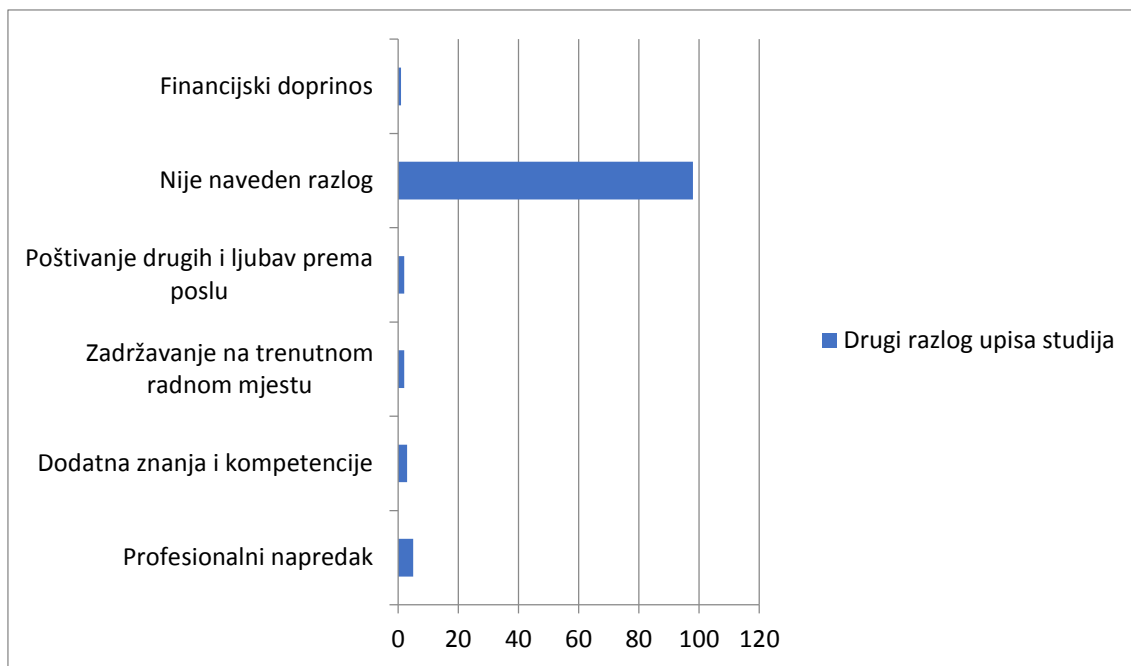
Nisam upisao/la željeni fakultet

107 odgovora

Slika 11. Nisam upisao/upisala željeni fakultet

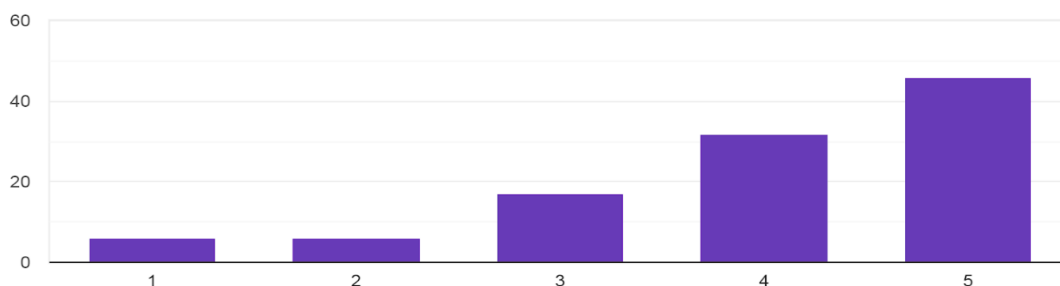
Većina studenata negira navedenu tvrdnju (87 (77,6 %) ih se u potpunosti ne slaže (odgovaraju sa 1) te su odabrali ovaj fakultet iz osobne želje) i 7 studenata (6,5 %) se ne slaže (odgovor 2); 4 studenta (3,7 %) je neodlučno, također 4 ih se slaže (3,7 %) što znači da potvrđuju tvrdnju i nisu upisali željeni fakultet i 9 studenata se u potpunosti slaže (8,4 %) – sigurni su da ovaj fakultet nije njihov željeni odabir.

Slika 12. Drugi razlog odabira fakulteta (koji)

Kao drugi razlog odabira studija 5 studenata navodi osobno profesionalno napredovanje, 3 studenta navode stjecanje dodatnog znanja, 2 studenata imaju razlog zadržavanje na trenutnom radnom mjestu, 2 studenata navode poštivanje drugih ljudi i ljubav prema poslu, 1 student navodi financijska sredstva, a ostali nisu naveli određen razlog (98 studenata).

Ponovo bih upisao/la ovaj fakultet.
107 odgovora

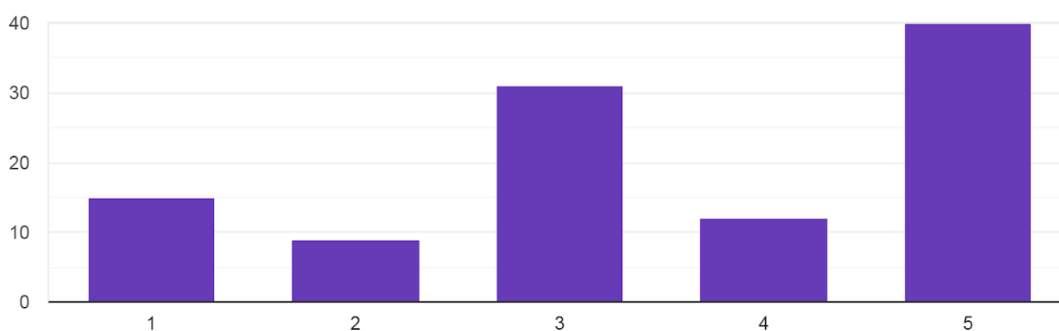
Slika 13. Ponovno bih upisao/upisala ovaj fakultet

Studenti su zadovoljni odabranim fakultetskim smjerom i ponovili bi upise (odabran odgovor 5) u potpunosti se slaže 46 (43 %) studenata te ih se slaže (odgovor 4) 32 (29,9 %). 17 studenata je neodlučno i čine 15,9 % te ih se mali broj ne bi ponovno odabralo ovaj fakultet (6 ih se ne slaže (5,6 %) i također 6 ih se u potpunosti ne slaže (5,6 %)).

4.5.2. Što biste željeli nakon završetka fakulteta?

Nastaviti studirati u području zdravstva RH
107 odgovora

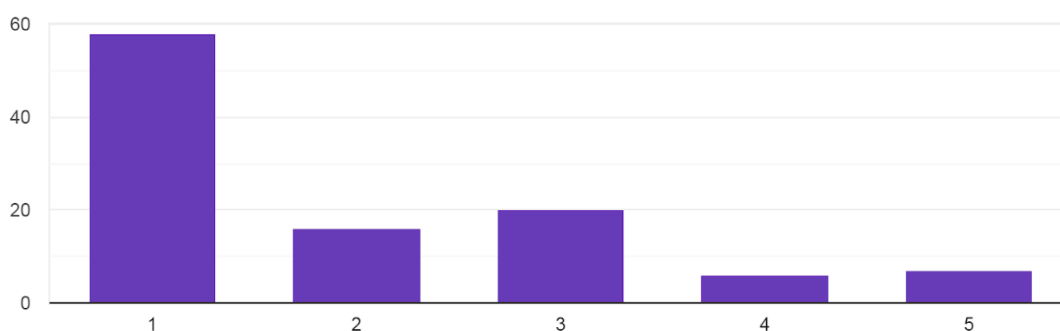

Slika 14. Nastaviti studirati u području zdravstva u RH

Prikazani grafikon jasno ilustrira da 40 studenata (37,4 %) ima sigurnu želju nastaviti se školovati u području zdravstva (u potpunosti se slažu s tvrdnjom) i 12 ih (11,2 %) se slaže; 31 student (29 %) daje neodlučan odgovor i 24 studenta usmjereni su prema negaciji tvrdnje (9 (8,4 %) studenata se ne slaže i 15 (14 %) studenata se potpuno ne slaže).

Nastaviti studirati u području zdravstva u inozemstvu

107 odgovora

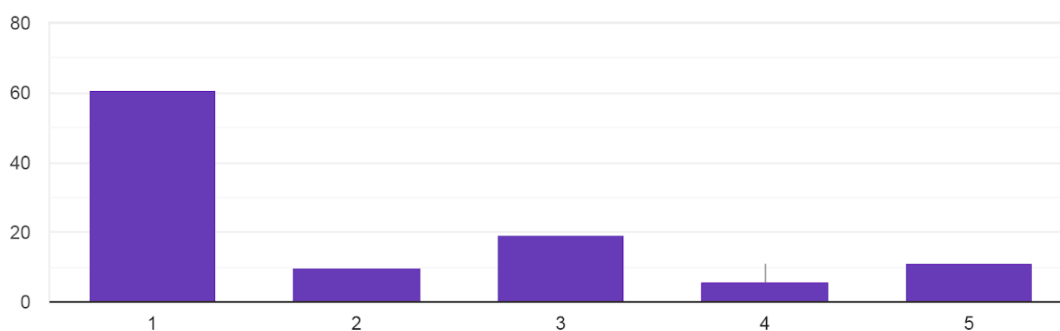

Slika 15. Nastaviti studirati u području zdravstva u inozemstvu

Više od polovice ispitanih studenata (njih 58 (54,2 %)) je u potpunosti protiv nastavka školovanja van RH i 16 studenata (15 %) je gotovo sigurno da to ne želi (ne slažu se s nastavkom studija van RH); 20 je neodlučno (18,7 %); 13 studenata je za potvrđan odgovor (6 ih se slaže (5,6 %) i 7 ih se u potpunosti slaže (6,5 %) s nastavkom školovanja van RH).

Nastaviti studirati u nekom drugom području u RH

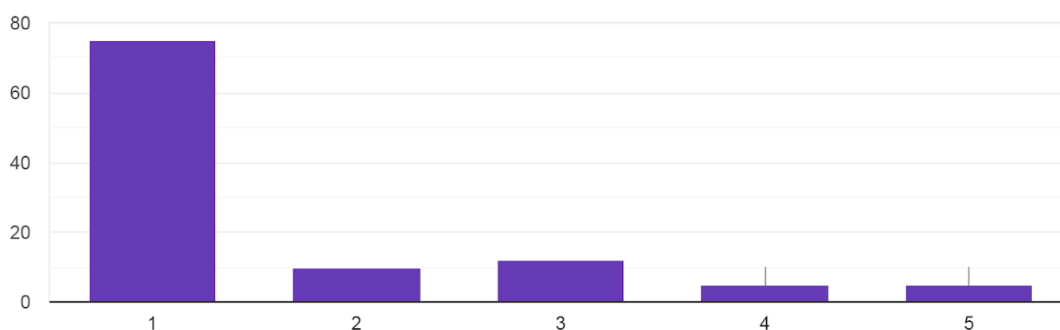
107 odgovora

Slika 16. Nastaviti studirati u nekom drugom području u RH

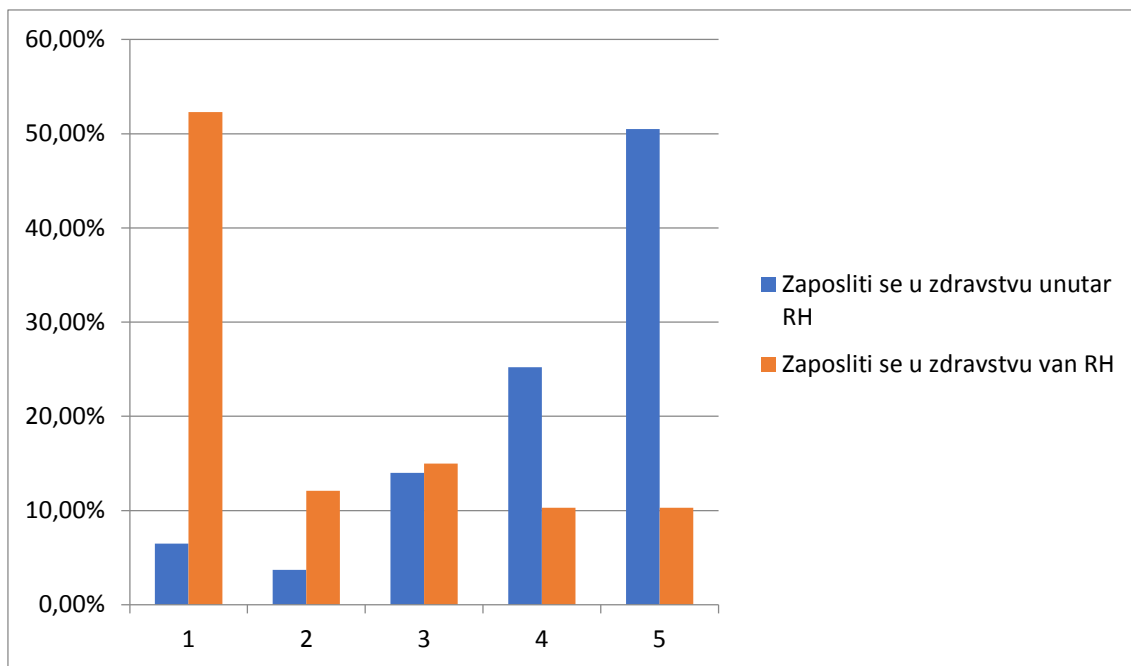
Za razliku od Slike 15. gdje bi čak 40 studenata nastavilo studij u zdravstvu gdje su bili i do sada, pogled studenata za nastavak fakulteta u drugom području daje nam gotovo obrnutu sliku. Samo 11 studenata (10,3 %) se u potpunosti slaže s nastavkom studija u drugom području te ih se 6 (5,6 %) slaže s tim; 19 je neodlučno (17,8 %) i većina ne želi nastaviti studij u drugom području unutar RH (10 studenata (9,3 %) se ne slaže i 61 (57 %) ih se u potpunosti ne slaže).

Nastaviti studirati u nekom drugom području u inozemstvu
107 odgovora

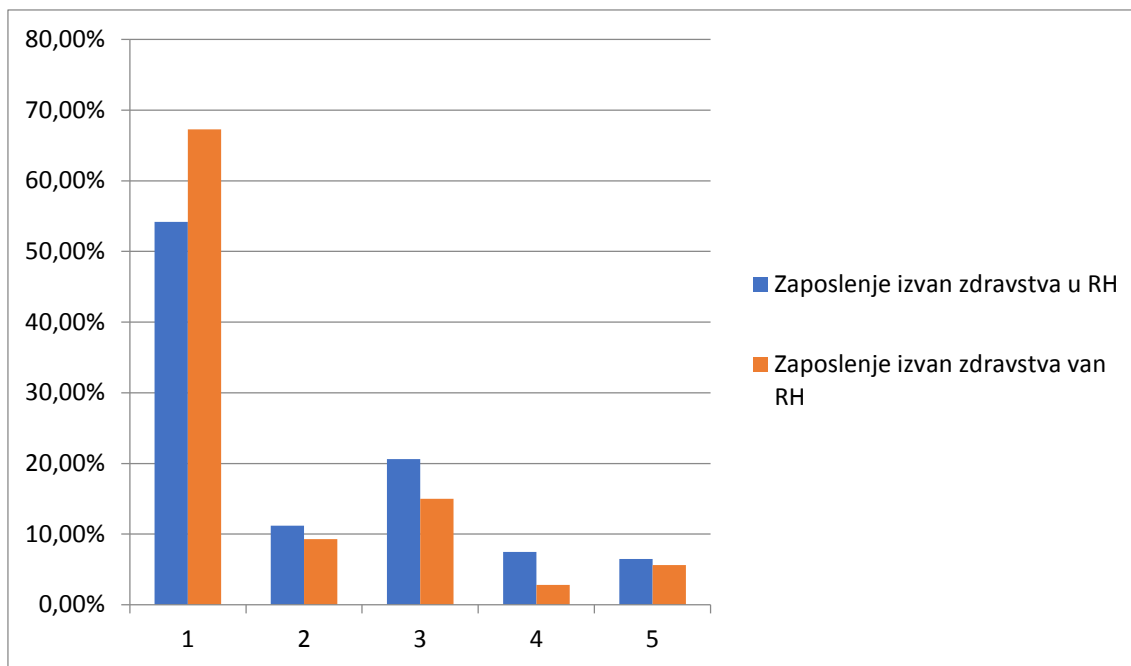
Slika 17. Nastaviti studirati u nekom drugom području u inozemstvu

Kao i u prikazu Slike 15. (nastavak studija u zdravstvu u inozemstvu) i van područja zdravstva u inozemstvu (Slika 17.) većina studenata, to jest više od pola ispitanih, 75 (70,1 %) je u potpunosti protiv te ih se 10 (9,3 %) ne slaže; 12 studenata se ne slaže (11,2 %); a 5 studenata (4,7 %) se slaže i također 5 (4,7 %) ih se u potpunosti slaže te žele nastaviti studij u drugom području van RH.

Slika 18. Odmah zaposlenje u zdravstvu u RH/ van RH

Navedenim grafom ilustrirano je obrnuto proporcionalno stanje zaposlenja studenata nakon završetka studija unutar RH i u inozemstvu. 54 studenta (50,5 %) želi se odmah zaposliti u zdravstvu unutar RH (u potpunosti se slažu – odgovor 5) te ih se 27 slaže (25,2 % - odgovor 4); dok ih približan broj, njih 56 ne želi raditi u zdravstvu van RH (52,3 % - potpuno se ne slažu) i 13 ih se ne slaže (12,1 %) za rad van RH. Neodlučnost je približna (15 studenata (14 %) za rad u RH i 16 studenata (15 %) za rad van RH). Najmanji broj studenata ne želi raditi u RH odmah nakon studija (4 studenta (3,7 %) se ne slažu (odgovor 2) i 7 (6,5 %) ih se potpuno ne slaže (odgovor 1)) i najmanji broj studenata želi raditi u inozemstvu u zdravstvu nakon studija (11 (10,3 %) se slaže s odlaskom u inozemstvo i isto 11 (10,3 %) se u potpunosti slaže i želi otići raditi u inozemstvo).

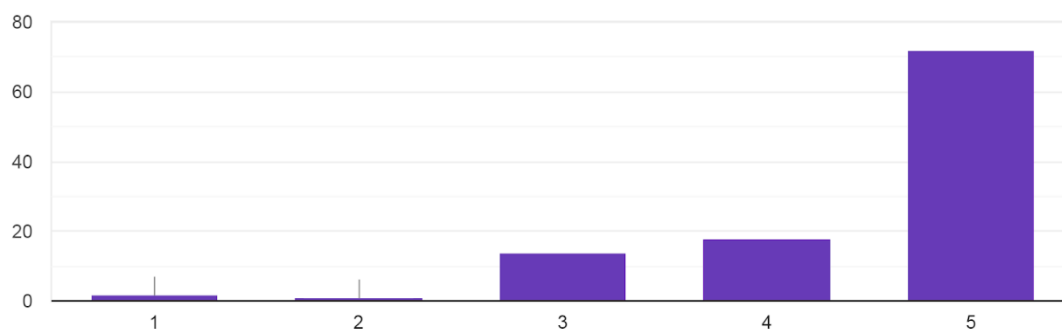

Slika 19. Zaposlenje izvan zdravstva u RH/ van RH

Za razliku od Slike 18., gdje imamo suprotstavljene slike za rad u RH i van RH u zdravstvu, ovdje u Slici 19., gledajući rad izvan područja zdravstva u RH ili u inozemstvu imamo slična razmišljanja i većina studenata ne želi raditi izvan zdravstva, bilo van ili unutar RH. 58 studenata (54,2 %) je u potpunosti protiv i 12 (11,2 %) je protiv rada izvan zdravstva u RH; 72 studenta (67,3 %) se u potpunosti ne slaže i 10 (9,3 %) se ne slaže s radom izvan zdravstva u inozemstvu. 22 studenata (20,6 %) je neodlučno za rad izvan zdravstva u RH i 16 (15 %) je neodlučno za rad izvan zdravstva u inozemstvu. Mali broj studenata želi raditi van zdravstva u RH (8 (7,5 %) ih se slaže i 7 (6,5 %) ih se potpuno slaže); i izvan RH (3 studenta (2,8 %) se slažu i 6 (5,6 %) ih se potpuno slaže).

4.5.3. Gdje vam je poželjno buduće mjesto rada?

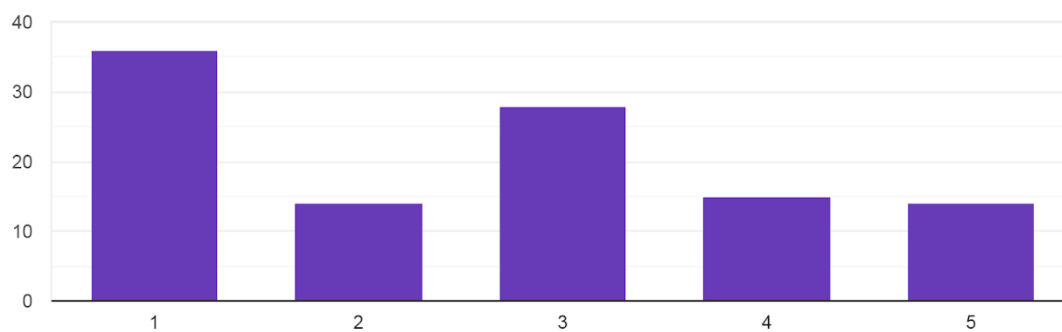
U mjestu u kojem živim ili bližoj okolini
107 odgovora

Slika 20. U mjestu u kojem živim ili bližoj okolini

Poželjno mjesto rada za većinu studenata (67,3 %, 72 studenta koji se u potpunosti slažu i 16,8 %, 18 studenata koji se slažu) je mjesto ili okolica u kojoj žive. 14 (13,1 %) ih je neodlučno i samo 3 studenata (1 student (0,9 %) se ne slaže i 2 studenta (1,9 %) se potpuno ne slaže) smatraju da im mjesto rada može biti van mjesta gdje žive.

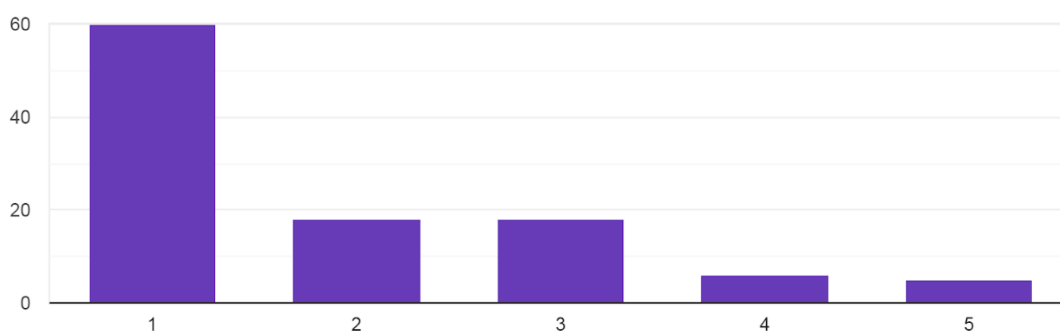
U bilo kojem velikom gradu u RH
107 odgovora

Slika 21. U bilo kojem velikom gradu u RH

Grafikon prikazuje raznolike odgovore: 36 studenata (33,6 %) sigurno ne želi ići raditi u veći grad u RH i 14 ih se ne slaže (13,1 %); 28 studenata je neodlučno (26,2 %); 15 studenata (14 %) se slaže i 14 (13,1 %) se potpuno slaže te žele otići raditi u veći grad unutar RH.

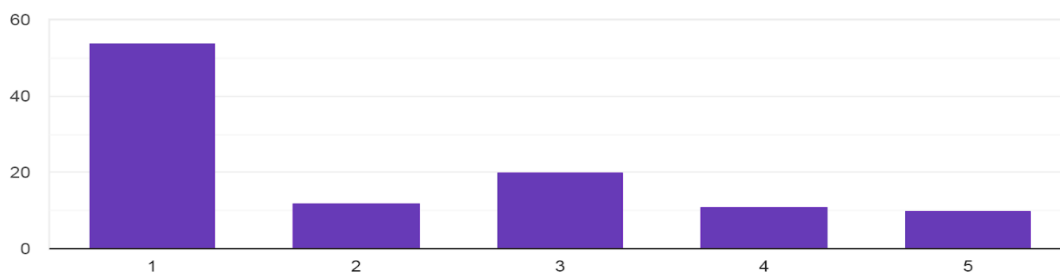
U bilo kojem manjem mjestu u RH
107 odgovora

Slika 22. U bilo kojem manjem mjestu u RH

Većina studenata (60 studenata (56,1 %) se nikako ne slaže i 18 (16,8 %) ih se ne slaže) nisu za opciju rada bilo gdje. 18 studenata (16,8 %) je neodlučno. Manji broj studenata (6 (5,6 %) se slaže i 5 (4,7 %) se potpuno slaže) prihvaća rad u bilo kojem manjem mjestu u RH.

Negdje u inozemstvu
107 odgovora

Slika 23. Negdje u inozemstvu

Malo više od polovice studenata (54 studenta (50,5 %) se potpuno ne slaže i 12 (11,2 %) se ne slaže) ne želi raditi u inozemstvu. 20 studenata (18,7 %) je neodlučno i 11 (10,3 %) ih se slaže te 10 (9,3 %) ih se potpuno slaže s radom izvan RH.

4.6. ČIMBENICI MIGRACIJE

4.6.1. Koji bi bili presudni razlozi za odlazak na rad u inozemstvo?

Tablica 2. Presudni razlozi za odlazak u inozemstvo

Likertova skala	1	2	3	4	5
1. Ako ne mogu naći nikakav posao u struci					
N / %	18/16,8%	5/4,7 %	20/18,7%	25/23,4%	39/36,4%
2. Ako ne mogu naći nikakav posao niti van struke					
N / %	21/19,6%	3/2,8%	20/18,7%	24/22,4%	39/36,4%
3. Ako ne mogu dobiti stalan posao nego samo na određeno					
N / %	17/15,9%	7/6,5%	26/24,3%	28/26,2%	29/27,1%
4. Ako bi zarađivao/la manje od očekivanog					
N / %	15/14%	13/12,1%	34/31,8%	18/16,8%	27/25,2%
5. Ako mi plaća ne bi bila dovoljna za samostalan život					
N / %	9/8,4%	7/6,5%	20/18,7%	22/20,6%	49/45,8%
6. Ako radno vrijeme ne bude zadovoljavajuće					
N / %	16/15%	16/15%	32/29,9%	24/22,4%	19/17,8%
7. Ako međuljudski odnosi na poslu ne budu zadovoljavajući					
N / %	8/7,5 %	21/19,6 %	29/27,1%	27/25,2%	22/20,6%
8. Ako ne bude mogućnosti za napredovanje					
N / %	8/7,5 %	8/7,5 %	28/26,2 %	31/29 %	32/29,9 %
9. Ako materijalni uvjeti i oprema za rad budu nedovoljni ili zastarjeli					
N / %	12/11,2 %	20/18,7 %	33/30,8 %	22/20,6 %	20/18,7 %
10. Nezadovoljstvo općom ekonomskom situacijom					
N / %	10/9,3 %	17/15,9 %	25/23,4 %	30/28 %	25/23,4 %

11. Imam rodbinu ili obitelj u inozemstvu	N / %	41/38,3 %	16/15 %	16/15 %	15/14%	19/17,8 %
12. Želim se osamostaliti	N / %	22/20,6 %	12/11,2 %	19/17,8 %	22/20,6 %	32/29,9 %
13. Posao i status na poslu vezan je za korupciju	N / %	15/14 %	7/6,5 %	31/29 %	24/22,4 %	30/28 %
14. Nesigurnost radnog mjesta	N / %	19/17,8 %	10/9,3 %	31/29 %	29/27,1 %	18/16,8 %
15. Zlostavljanje na radnom mjestu	N / %	19/17,8 %	13/12,1 %	19/17,8 %	17/15,9 %	39/36,4 %
16. Loše upravljanje sustavom zdravstva	N / %	10/9,3 %	9/8,4 %	22/20,6 %	28/26,2 %	38/35,5 %
17. Spolna diskriminacija	N / %	21/19,6 %	13/12,1 %	21/25,2 %	17/15,9 %	29/27,1 %
18. Etička diskriminacija	N / %	23/21,5 %	12/11,2 %	27/25,2 %	19/17,8 %	26/24,3 %
19. Vjerska diskriminacija	N / %	26/24,3 %	13/12,1 %	24/22,4 %	20/18,7 %	24/22,4 %

Navedena tablica 2. je prikaz odgovora - čimbenika koji bi po mišljenju studenata bili presudni za odlazak izvan RH. Prva dva odgovora daju nam sličan statistički omjer. Tvrdnju ne pronalaska posla u struci potvrđuje 64 studenta (59,8 %) koji se potpuno slažu (39 studenata) i slažu (25 studenata) s činjenicom da ne pronalazak posla u struci bi utjecao na odluku o odlasku iz RH. 20 (18,7 %) ih je neodlučno. 23 studenta (21,5 %) se ne slaže (5 studenata) ili u potpunosti ne slaže (18 studenata) te bi ostali u RH bez obzira na ponudu radnog mjesta.

Ponuda posla van struke također većinski daje odluku za odlazak iz države; 63 studenta (39 studenata odgovara s 5 i 24 odgovara s 4; 58,9 % se u potpunosti slažu ili slažu s tvrdnjom). 20 (18,7 %) ih je neodlučno, a manji broj, to jest 24 studenta, 21 student (19,6 %) se u potpunosti ne slažu i 3 studenata (2,8 %) se ne slažu i ostali bi u RH bez obzira na ponudu posla van struke.

Ponuda posla na određeno je poticajni čimbenik za 57 studenata (29 (27,1 %) se u potpunosti slažu i 28 (26,2 %) se slažu s tvrdnjom); 26 studenata (24,3 %) je neodlučno; 24 studenta (7 (6,5 %) ih se ne slaže i 17 (15,9 %) ih se u potpunosti ne slaže) je protiv i smatra da ih ponuda posla na određeno ne bi odvela na put u inozemstvo.

Zarada, to jest financijski dohodak, daje najviše neodlučnih odgovora. 34 studenta (31,8 %) je neodlučno. 45 studenata (42 %) se u potpunosti slažu ili slažu da bi zbog više plaće otišli u inozemstvo, a 28 studenata (26,1 %) se ne slažu ili u potpunosti ne slažu s tvrdnjom.

S druge strane, plaća koja osobi ne bi zadovoljila potrebe sa samostalnim životom, daje 71 (66,4 %) potvrdni odgovor za odlazak iz RH (49 studenata se u potpunosti slaže i 22 ih se slaže); 20 studenata (18,7 %) je neodlučno. 16 studenata (14,9 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže te ne bi napustili RH unatoč niskoj plaći.

Nezadovoljavajuće radno vrijeme je čimbenik gdje je 32 studenata (29,9 %) neodlučno. 43 studenta (40,2 %) se slažu (24) ili u potpunosti slažu (19), a 32 studenta ne bi otišli u inozemstvo zbog lošeg radnog vremena (16 (15 %) ih se ne slaže i isto toliko ih se u potpunosti ne slaže).

Nezadovoljavajući međuljudski odnosi na poslu donose rast prema potvrdnom odgovoru (49 studenata (45,8 %) se u potpunosti slažu ili slažu s odgovorom); 29 (27,1 %) studenata je neodlučno; 29 studenta je protiv (21 (19,6 %) ih se ne slaže i 8 (7,5 %) ih se u potpunosti ne slaže).

Zbog nemogućnosti napredovanja 63 studenata (58,9 %) bi pristalo otići raditi u inozemstvo. 28 (26,2 %) je neodlučnih odgovora. 16 (15 %) studenata se ne slaže ili u potpunosti ne slaže.

Materijalni uvjeti rada su za 42 studenata (39,3 %) čimbenik poticaja za odlazak van RH. 33 ih je neodlučno (30,8 %). 32 studenta (29,9 %) se ne slažu (20 studenata) ili u potpunosti ne slažu (12 studenata) te ne bi otišli iz države zbog materijalnih nedostataka u poslu.

Nezadovoljstvo općom ekonomskom situacijom u cijeloj zemlji nosi većinski potvrdni odgovor za odlazak u inozemstvo; 55 studenata (51,4 %) se u potpunosti slažu ili slažu s tvrdnjom te bi zbog loše ekonomske situacije države otišli u inozemstvo. 25 studenata (33,4 %) je neodlučno, a 27 studenata se ne slaže (17 ili 15,9 %) i u potpunosti ne slaže (10 ili 9,3 %).

Zbog obitelji koju studenti imaju izvan RH većina ih ne bi pristala otići; 57 studenata (53,8 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s odlaskom zbog ovo razloga. 16 studenata (15 %) je neodlučno. 34 studenta (31,8 %) pristala bi otići van, ako ih tamo čeka rodbina ili obitelj.

54 studenata (50,5 %) otišlo bi u inozemstvo zbog osamostaljenja. 19 ih je neodlučno (17,8 %), a 34 studenta (31,8 %) se ne slaže (12 studenata) ili u potpunosti ne slaže (22 studenata) s činjenicom da bi zbog osamostaljenja otišli izvan granica RH.

Korupcija na poslu izazvala bi odluku od strane 54 studenta (50,5 %) za odlaskom iz RH. 31 student (29 %) je neodlučan. 22 studenata to ne bi potaklo na odlazak; ne slaže ih se 7 (6,5 %) i u potpunosti se ne slaže 15 studenata (14 %).

Nesigurnost radnog mjesta potaklo bi 47 studenta (43,9 %) za odlazak u inozemstvo, dok je 29 studenata (27,1 %) protiv odlaska bez obzira na sigurnosne uvjete rada i 31 student (29 %) je neodlučan.

Zlostavljanje na radnom mjestu utjecalo bi na odluku 56 studenata (52,3 %) koji se u potpunosti slažu ili slažu za odlazak zbog toga. 19 ih je neodlučno (17,8 %), a ne slaže se ili se u potpunosti ne slaže 32 studenata (29,9 %).

Loše upravljanje sustavom zdravstva je poticajni čimbenik odlaska za 66 studenata (61,7 %), dok se ne slaže ili u potpunosti ne slaže 19 studenata (17,7 %), a 22 studenata (20,6 %) je neodlučno.

Zbog spolne diskriminacije, 46 studenata (43 %) se u potpunosti slaže (29 studenata) ili slaže (17 studenata), s odlukom o odlasku s posla i iz države; 27 studenata (25,2 %) ih se ne može odlučiti, a 34 (31,7 %) ih se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s odlaskom iz države zbog spolne diskriminacije.

Moguća postojeća etička diskriminacija potakla bi 45 studenata (42,1 %) na odlazak za rad u inozemstvo, dok se 35 studenata (32,7 %) ne slaže ili u potpunosti ne slaže s odlaskom i 27 studenata (25,2 %) ih se ne može odlučiti.

Vjerska diskriminacija, ako bi bila prisutna, potakla bi 44 studenata (41,1 %) na odlazak - oni se slažu ili u potpunosti slažu s tvrdnjom. 24 ih (22,4 %) se ne može odlučiti, a 39 studenata (36,4 %) ih se ne slaže ili u potpunosti ne slaže za odlazak iz države zbog vjerskog omalovažavanja.

4.6.2. Koji bi bili presudni razlozi koji bi Vas privukli na rad u nekoj zemlji?

Tablica 3. Presudni razlozi koji bi Vas privukli na rad u nekoj zemlji

Likertova skala	1	2	3	4	5
1. Bolje mogućnosti za profesionalni napredak					
N / %	9/8,4 %	2/1,9 %	18/16,8 %	27/25,2 %	51/47,7 %
2. Veća mjesečna primanja koja bi omogućila veći životni standard u zemlji u kojoj bi živjeli					
N / %	9/8,4 %	3/2,8 %	16/15 %	25/23,4 %	54/50,5 %
3. Veća mjesečna primanja koja bi omogućila stvaranje uštedevine za povratak					
N / %	9/8,4 %	1/0,9 %	15/14 %	27/25,2 %	55/51,4 %
4. Bolje mogućnosti za stručno obrazovanje					
N / %	7/6,5 %	6/5,6 %	18/16,8 %	27/25,2 %	49/45,8 %
5. Bolje opremljene zdravstvene institucije					
N / %	8/7,5 %	4/3,7 %	24/22,4 %	23/21,5 %	48/44,9 %
6. Stabilnost radnog mjesta					
N / %	9/8,4 %	2/1,9 %	16/15 %	30/28 %	50/46,7 %
7. Bolja kvaliteta života izvan posla					
N / %	10/9,3 %	6/5,6 %	21/19,6 %	18/16,8 %	52/48,6 %
8. Želja za pomaganjem obitelji u RH					
N / %	9/8,4 %	3/2,8 %	26/24,3 %	27/25,2 %	42/39,3 %
9. Želja za putovanjem i upoznavanjem drugih zemalja i kultura					
N / %	11/10,3 %	5/4,7 %	22/20,6 %	16/15 %	53/49,5 %
10. Poštivanje i pravedno vrednovanje rada bez utjecaja korupcije					
N / %	9/8,4 %	3/2,8 %	22/20,6 %	21/19,6 %	52/48,6 %
11. Prijatelji i rodbina koji su već u inozemstvu					
N / %	30/28 %	12/11,2 %	30/28 %	15/14 %	20/18,7 %

Navedena tablica 3. iznosi prednosti ili „pull“ faktore koji bi osobu iz RH privukli u neku drugu državu sa određenim boljem uvjetima za rad i život.

Bolja mogućnost profesionalnog napretka je razlog koji bi privukao čak 78 studenata (72,9 %) za rad u nekoj zemlji, od kojih se 51 studenata u potpunosti slažu i 27 slažu. 18 studenata (16,8 %) je neodlučno. 11 studenata (10,3 %) želju za profesionalnim napretkom ne smatra razlogom za odlazak iz RH (9 ih se u potpunosti ne slaže i 2 se ne slaže).

Veća mjesečna primanja i bolji životni standard, po mišljenju studenata, privlači 79 studenata (73,9 %) za odlazak van RH, koji se u potpunosti slažu ili slažu s navedenim razlogom. 16 studenata (15 %) je neodlučno. Samo 12 studenata zbog veće plaće ne bi pristalo otići van RH (ne slaže ih se 3 studenata i u potpunosti se ne slaže 9 studenata).

Veća mjesečna primanja, koja bi omogućila stvaranje uštedevine za povratak, je razlog za odlazak za većinu studenata (76,6 %); njih 82 se u potpunosti slaže ili slaže s tvrdnjom. 15 ih je neodlučno (14 %). 10 studenata (9,3 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže te n bi otišli van RH iz navedenog razloga.

Bolje mogućnosti za stručno obrazovanje je razlog zbog kojeg bi 76 studenata (71 %) pristalo otići iz države. 18 studenata (16,8 %) je neodlučno. 13 studenata (12,1 %) se ne slaže (6 studenata) ili u potpunosti ne slaže (7 studenata) s navedenim razlogom za odlazak.

Bolja opremljenosti zdravstvenih institucija također bi navela većinu, odnosno 71 studenta (66,4 %) na odlazak, koji se u potpunosti slažu ili slažu s tvrdnjom. 24 studenta (22,4 %) se ne može odlučiti. 12 studenata (11,2 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s tvrdnjom te bez obzira na bolju opremljenost u zdravstvu ne bi otišli iz RH.

Stabilnost radnog mjesta je razlog zbog kojeg bi 80 studenata (74,7 %) privuklo u drugu zemlju. 16 studenata (15 %) je neodlučno. 11 studenata (10,3 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s odlaskom iz ovog razloga.

Zbog bolje kvalitete života izvan posla 70 studenata (65,4 %) studenata bi otišlo iz RH (u potpunosti se slaže 52 i slaže se 18 studenata); 21 student (19,6 %) je neodlučno; 16 studenata (14,9 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s odlaskom zbog bolje kvalitete života.

Iz želje za pomoći obitelji u RH, 69 studenata (64,5 %) se slaže ili u potpunosti slaže s odlaskom. 26 ih je neodlučno (24,3 %). 12 studenata (11,2 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s odlaskom van RH kako bi pomoglo obitelji, već smatraju da im mogu pomoći i u RH.

Želja za putovanjem i istraživanjem novih kultura potakla bi 69 studenata (64,5 %) za odlazak. 22 studenta se ne može odlučiti. 16 studenata (15 %) se ne slažu ili u potpunosti ne slažu s odlaskom zbog putovanja i istraživanja novih kultura.

Poštivanje i pravednost na poslu bez korupcije utječe na mišljenje 73 studenta (68,2 %), koji se u potpunosti slažu ili slažu s odlaskom van RH zbog toga. 22 ih je neodlučno. 12 studenata (11,2 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s odlaskom iz navedenog razloga.

Obitelj ili rodbina, ako ih studenti imaju van RH, potiče manje studenata na odlazak od prethodnih čimbenika. Samo 35 (32,7 %) ih se slaže ili u potpunosti slaže, dok se 42 studenta (39,2 %) ne slaže ili u potpunosti ne slaže s odlaskom zbog obitelji, a 30 ih je neodlučno.

4.6.3. Zašto biste ostali u RH?

Tablica 4. Razlozi ostanka u RH

Likertova skala	1	2	3	4	5
1. Ovdje imam riješeno stambeno pitanje					
N / %	14/13,1 %	6/5,6 %	22/20,6 %	18/16,8 %	47/43,9 %
2. Ne znam dovoljno jezik za rad i školovanje u drugoj zemlji					
N / %	27/25,2 %	23/21,5 %	29/27,1 %	14/13,1 %	14/13,1 %
3. Zbog stvorenih socijalnih odnosa u RH smatram da ovdje mogu lakše sklapati prijateljstva i veze					
N / %	6/5,6 %	12/11,1 %	29/27,1 %	33/30,8 %	27/25,2 %
4. Zbog boljih klimatskih uvjeta u RH					
N / %	16/15%	4/3,7 %	28/26,2 %	24/22,4 %	35/32,7 %
5. Zbog obitelji					
N / %	3/2,8 %	1/0,9 %	10/9,3 %	27/25,2 %	66/61,7 %
6. Smatram da tko se potruđi i želi raditi uvijek može naći posao					
N / %	3/2,8 %	4/3,7 %	15/14 %	26/24,3 %	59/55,1 %
7. Zadovoljan/na sam mogućnošću za razvoj karijere					
N / %	7/6,5 %	15/14 %	40/37,4 %	23/21,5 %	22/20,6 %

---

8. Naslijediti ću obiteljski posao

N / %	75/70,1 %	12/11,1 %	11/10,3 %	5/4,7 %	4/3,7 %

Prema tablici 4. ostanak u RH zbog riješenog stambenog pitanja bilo bi povoljno za 65 studenata (60,7 %). 22 studenta (20,6 %) je neodlučno. 20 studenata se ne slažu (6 studenata) ili u potpunosti ne slažu (14 studenata) s ostankom u RH bez obzira na stambeno pitanje.

Većina studenata (50 studenata ili 46,7 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s tvrdnjom da ne znaju dovoljno strani jezik, već misle da ga znaju. 29 ih je neodlučno. 28 studenata (26,5 %) se slaže ili u potpunosti slaže da ne znaju dovoljno jezik.

Najviše studenata bi ostalo u RH zbog stvorenih socijalnih odnosa (60 studenata/ 56 %); 29 (27,1 %) ih je neodlučno; i 18 studenata (16,8 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s ostankom u RH, zbog stvorenih socijalnih odnosa.

Bolji klimatski uvjeti u RH, za razliku od nekih drugih država, navela bi 59 studenata (55,1 %), koji se u potpunosti slažu ili slažu, na ostanak u RH. 28 ih je neodlučno. 20 studenata (18,7 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s ostankom u RH, unatoč boljim klimatskim uvjetima, nego negdje drugdje.

Zbog obitelji skoro svi (93 studenta/ 86,9 %) se slažu ili u potpunosti slažu s ostankom u RH. 10 studenata (9,3 %) je neodlučno i samo 4 studenata (3,7 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže te ne bi ostali u RH zbog obitelji.

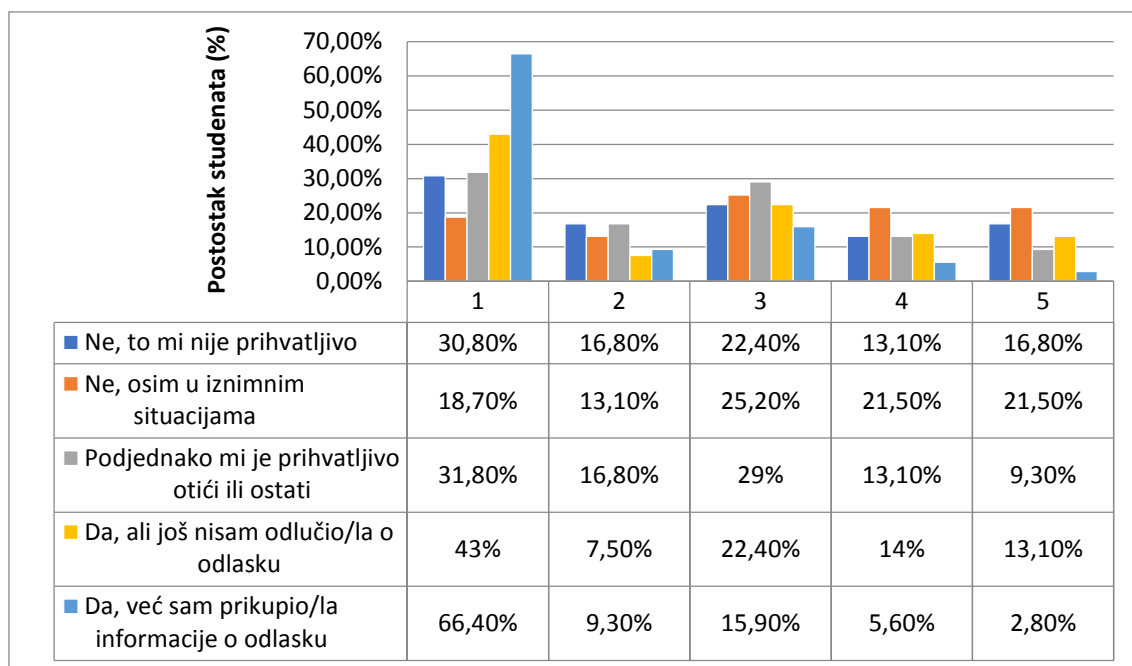
85 studenata (79,4 %) se u potpunosti slaže ili slaže s tvrdnjom da onaj tko se potrudi i želi raditi uvijek može naći posao. 15 njih ili 14 % je neodlučno. 7 studenata (6,5 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže te smatraju da pronalazak posla, unatoč trudu, nije uvijek izvediva radnja.

Zadovoljstvo s mogućnošću za razvoj karijere u RH navodi 45 studenata (42,1 %) na ostanak u RH, koji se u potpunosti slažu ili slažu s tim razlogom. 40 ih je neodlučno (37,4 %). 22 studenta (20,5 %) nisu zadovoljni s mogućnošću za razvoj karijere te se ne slažu ili u potpunosti ne slažu s tvrdnjom.

Nasljeđe obiteljskog posla je moguće za samo 9 studenata (8,4 %) koji se u potpunosti slažu ili slažu s ostankom u RH zbog toga. 11 (10,3 %) ih je neodlučno i

većina (87 studenata/81,3 %) se u potpunosti ne slaže i ne slaže da će naslijediti obiteljski posao i da će im to biti razlog ostanka u RH.

4.6.4. Jeste li razmišljali o odlasku na rad u inozemstvo?

Slika 24. Odlazak na rad u inozemstvo

Na pitanje razmišljanja o odlasku i zaposlenju u inozemstvu većina studenata odgovara sa neslaganjem (odgovor 1): 51 student (47,6 %) se u potpunosti ne slaže i ne slaže sa odgovorom da im je neprihvatljivo otići u inozemstvo, što znači da postoji šansa za odlaskom iz države; 22,4 % studenata (24) je neodlučno; 32 studenata (29,9 %) se slaže ili u potpunosti slaže da im je odlazak i rad van RH neprihvatljiv.

46 studenata (43 %) se slaže ili u potpunosti slaže da ne bi napustili RH, osim u iznimnim situacijama; 27 (25,2 %) ih je neodlučno; 34 studenata (31,8 %) se ne slažu ili u potpunosti ne slažu s odlaskom na rad u inozemstvo, čak i u iznimnim situacijama.

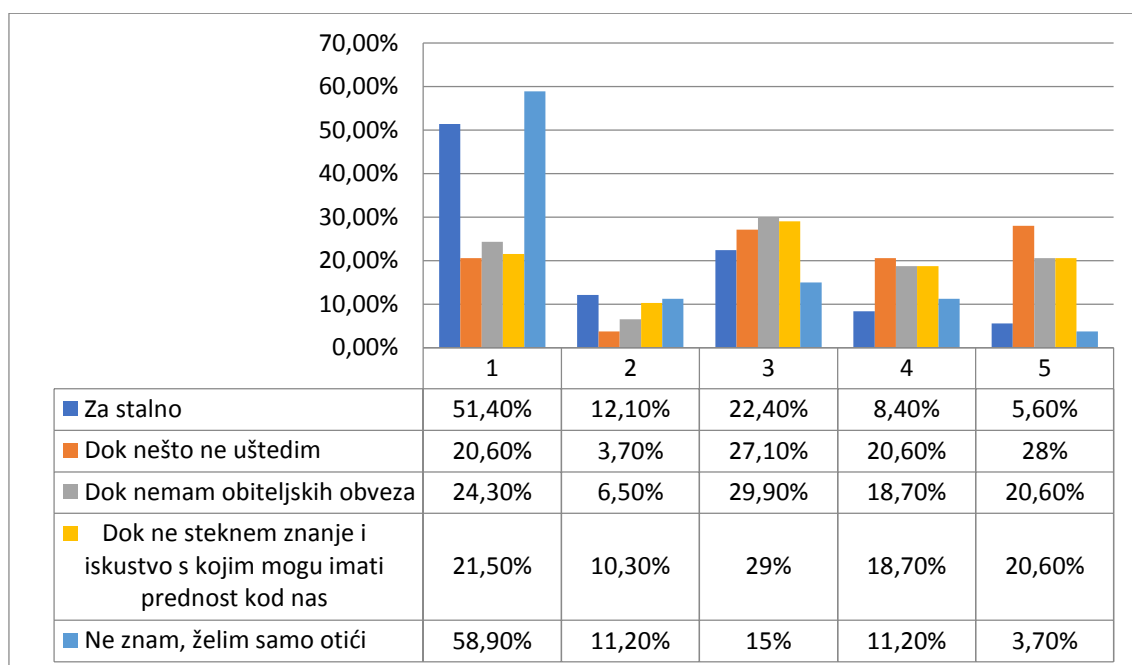
52 studenata se ne slažu ili u potpunosti ne slažu sa tvrdnjom da im je podjednako prihvatljivo otići ili ostati, dakle nije im svejedno. 31 student (29 %) ne može se odlučiti. 24 studenata (22,4 %) se slažu ili u potpunosti slažu s tim da im je svejedno otići ili ostati u RH.

Većina, odnosno 54 studenata (50,5 %) ne razmišlja o odlasku na rad van RH i još nisu odlučili o odlasku (u potpunosti se ne slaže 46 studenata i ne slaže se 8 studenata); 24 ih je neodlučno; 29 (27,1 %) studenata se u potpunosti slažu ili slažu s razmišljanjem o odlasku van RH, ali nisu odlučili do kraja.

Većina (81 student /75,7 %) nije prikupilo informacije o odlasku u stranu zemlju (71 student se u potpunosti ne slaže i 10 ih se ne slaže o prikupljenim informacijama); 17 je neodlučno; samo 9 studenata (8,4 %) se slaže ili u potpunosti slaže da su prikupili informacije o odlasku van RH.

4.6.5. Ako biste otišli u inozemstvo, koliko bi to trajalo?

Slika 25. Vremenski raspon boravka u inozemstvu

Odlazak u inozemstvo za stalno je najmanje prihvaćeno: 63,5 % studenata (68 studenata) se u potpunosti ne slaže (51,4 %) i ne slaže (12,1 %) s odlaskom za stalno; 22,4 % ili 24 studenata je neodlučno; samo 15 studenata (14 %) se u potpunosti slaže ili slaže s odlaskom za stalno.

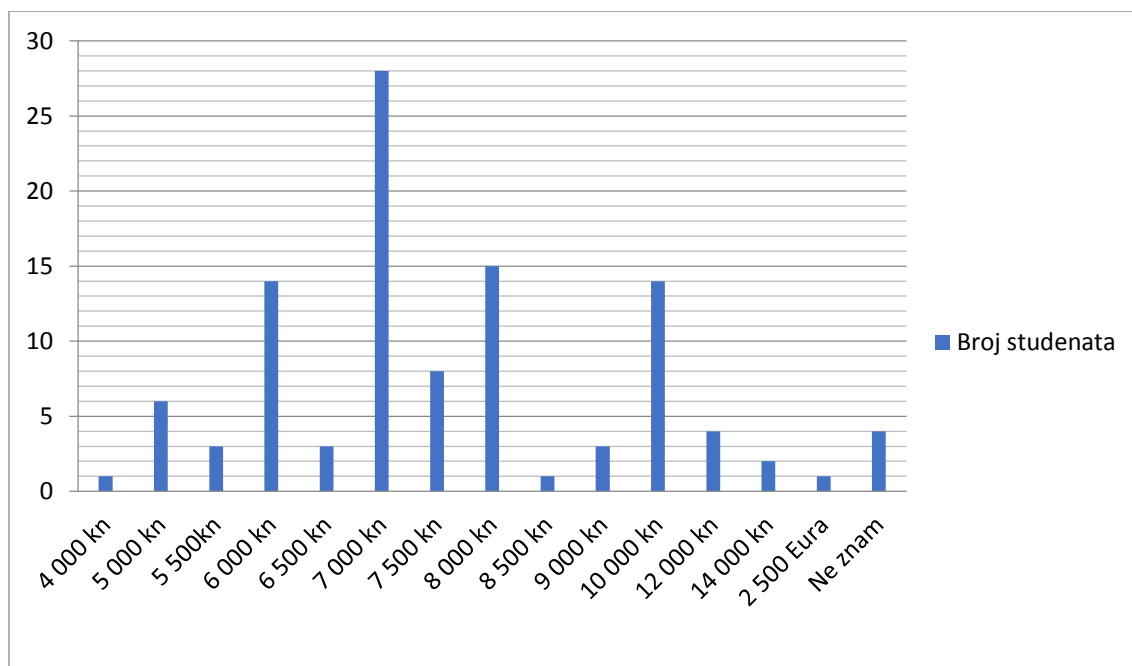
Većina studenata (52/48,6 %) u potpunosti se slaže ili slaže s odlaskom u inozemstvo dok nešto ne uštede; 29 (27,1 %) ih je neodlučno; 26 studenata (24,3 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s odlaskom van RH.

42 studenata (39,3 %) se u potpunosti slaže ili slaže s odlaskom u inozemstvo dok nemaju nikakvih obiteljskih obveza; 32 studenata (29,9 %) je neodlučno; 33 studenata (30,8 %) se ne slaže ili u potpunosti ne slaže s odlaskom, iako nemaju još nikakvih obiteljskih obveza.

Većina studenata, njih 42 (39,3 %) se u potpunosti slaže (22 studenata) i slaže (20 studenata) s odlaskom u inozemstvo dok ne steknu dovoljno znanja i iskustva s kojim mogu imati prednost u nas; 31 (29 %) ih je neodlučno; 34 studenata (31,8 %) se u potpunosti ne slaže ili ne slaže s odlaskom u inozemstvo i stjecanjem znanja i iskustva drugdje.

75 studenata (70,1 %) se u potpunosti ne slaže ili ne slaže s odlaskom u inozemstvo iz želje da jednostavno odu, bez nekog razloga. 16 studenata (15 %) je neodlučno. 16 studenata (15 %) se slaže ili u potpunosti slaže s odlaskom van RH iz želje za odlaskom, bez većeg razloga.

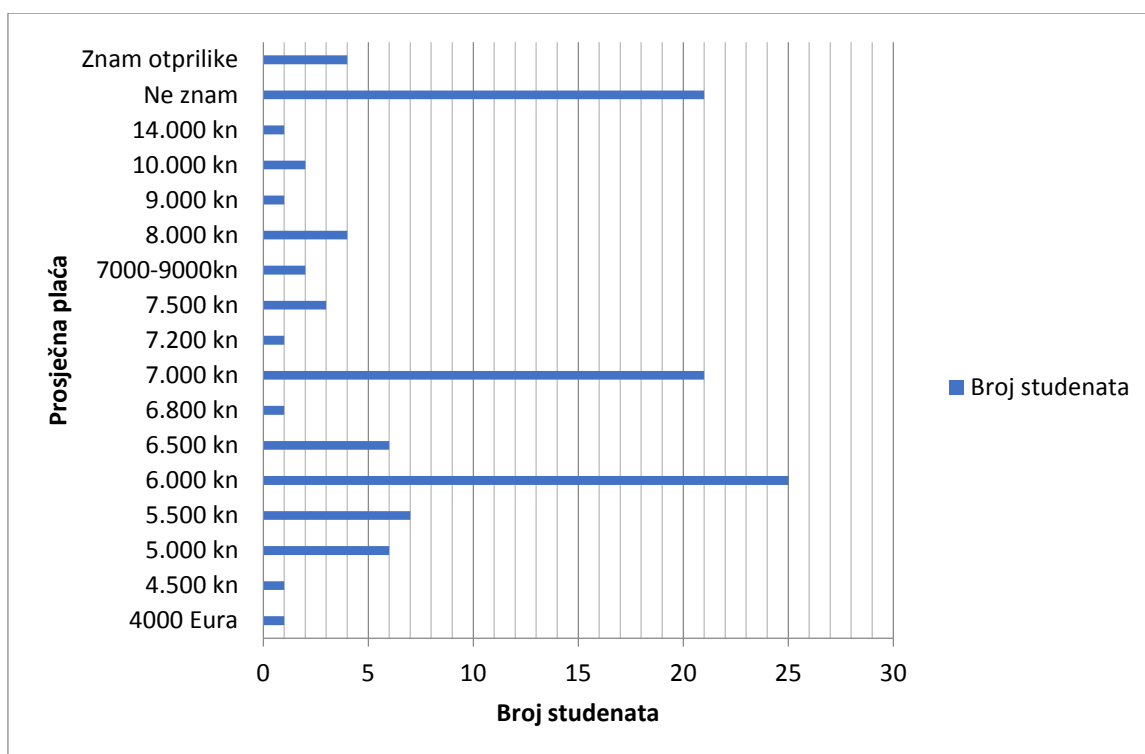
4.6.6. Za koliku najmanju plaću bi bili spremni raditi u RH u profesiji u kojoj se obrazujete?

Slika 26. Najmanja plaća u profesiji u RH

Iz prikazanog grafa vidljivo je da samo 1 student očekuje plaću od 400 kn; 6 studenata bi radilo za plaću od 5 000 kn; 3 studenta za plaću od 5 500 kn; 14 njih želi imati plaću od 6 000 kn; 3 studenta bi radilo za plaću od 6 500 kn; najviše studenata očekuje minimalnu plaću od 7 000 kn (28 studenata); 8 njih očekuje 7 500 kn; 15 studenata očekuje plaću od 8 000 kn; 14 studenata očekuje plaću od 10 000 kn; samo 1 student očekuje 8 500 kn; njih 3 želi 9 000 kn; 4 studenata očekuje 12 000 kn; 4 ih ne zna koja bi im trebala biti minimalna plaća; 2 studenta su za 14 000 kn i 1 student je za plaću od 2 500 Eura.

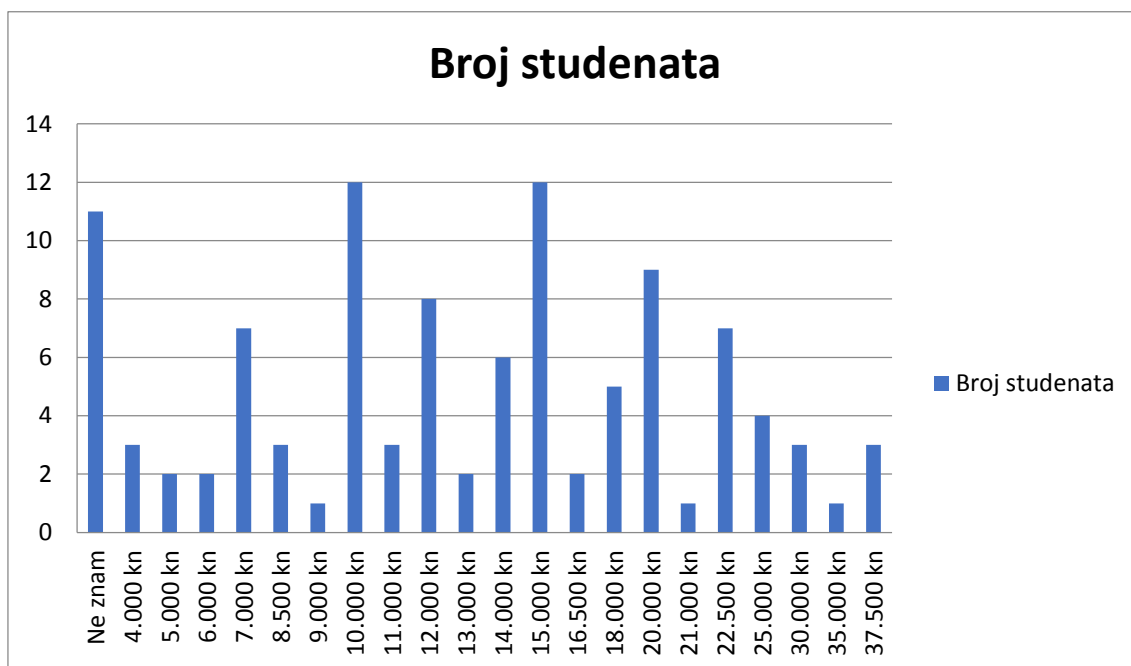
4.6.7. Znete li koliko se prosječno zarađuje u RH u profesiji u kojoj se obrazujete?

Slika 27. Prosječna zarada u RH

Većina studenata izjavljuje da ne zna prosječnu zaradu u RH u našoj profesiji (21 student), a 4 ih zna otprilike. Najviše studenata smatra da je 6 000 kn (25 studenata). 21 ih smatra da je 7 000 kn. 15 studenata smatra da je plaća viša od 7 000 kn i 14 njih smatra da je plaća ispod 6 000 kn i 7 studenata smatra da je plaća između 6 i 7 000 kn.

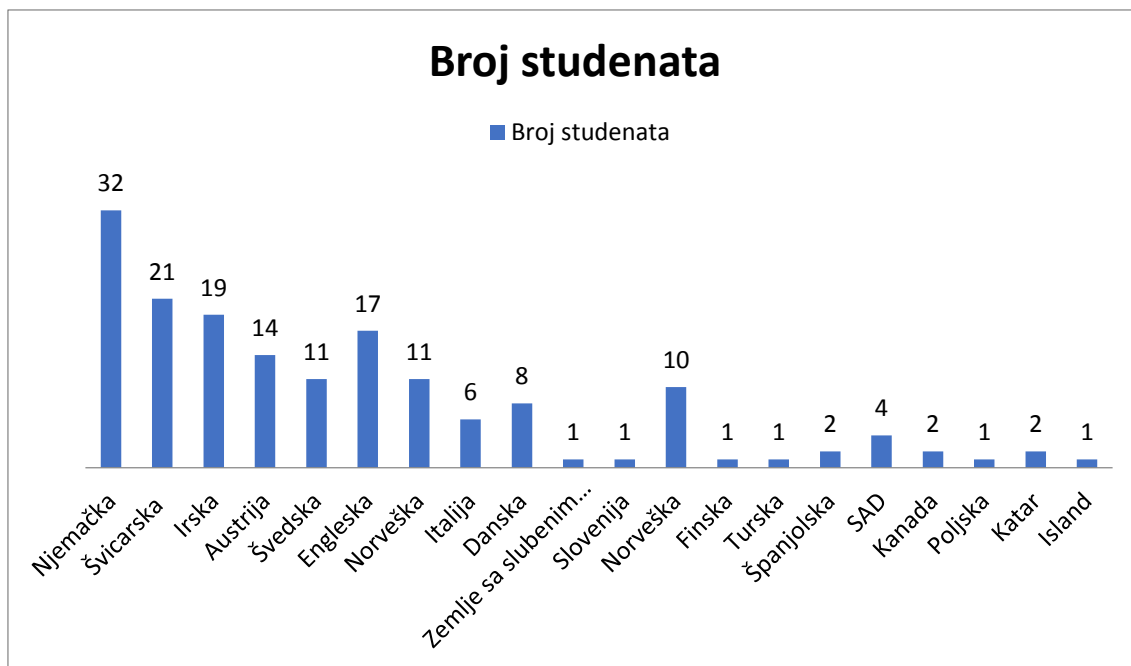
4.6.8. Za koliku najmanju plaću bi bili spremni odseliti se i raditi u profesiji za koju se obrazujete?

Slika 28. Najmanja plaća koja bi privukla medicinsku sestru i tehničara nakon fakulteta na rad u inozemstvu

Od 107 ispitanika 11 studenata ne zna za koju bi se najmanju plaću odlučili odseliti i raditi u inozemstvu. Većina bi otišla za plaću između 10 000 kn i 15 000 kn (43 studenata). Ostali očekuju i višu plaću sve do 37 500 kn (35 studenata) i 18 studenata očekuje nižu plaću (najniža 4 000 kn – 1 student).

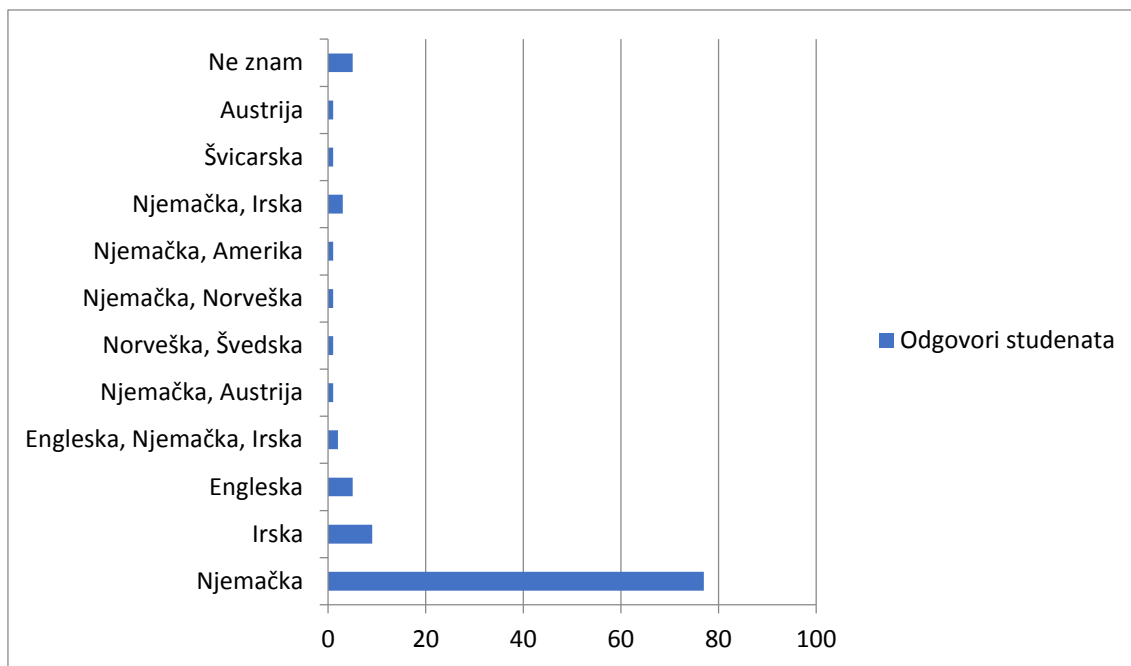
4.6.9. Ako biste išli u inozemstvo u koju zemlju biste išli?

Slika 29. U koju zemlju biste išli na rad

Slika 29. prikazuje koje su države najviše spomenute u odgovorima: na prvom su mjestu Njemačka (32 studenata ju spominje u odgovoru), Švicarska (spomenuta u 21 odgovoru) i Irska (19 odgovora). Zemlje poput Slovenije, Finske, Turske, Poljske i Islanda su najmanje poželjne za rad i život.

4.6.10. U koju zemlju, najviše odlaze kolege iz Vaše profesije na rad iz RH?

Slika 30. U koje zemlje odlaze medicinske sestre i tehničari u inozemstvo

Studenti smatraju da najviše studenata odlazi na rad u Njemačku (84 odgovora) i Irsku (14 odgovora), a 5 ih ne zna u koje se države najviše odlazi.

5. RASPRAVA

U ovom istraživanju provedenom pri Sveučilišnom odjelu zdravstvenih studija u Splitu sudjelovalo je 107 ispitanika, od kojih su: 16 (14,9 %) muškarci i 91 (85,1 %) žene. Najviše ispitanika pripada skupini od 20 do 29 godina (8 muškaraca i 53 žene (ukupno 61/57 %)). Ispitanici su pripadnici redovnog preddiplomskog studija Sestrinstvo sa prve (27 studenata), druge (12 studenata) i treće (25 studenata) godine; izvanrednog preddiplomskog studija Sestrinstvo (17 studenata) i redovnog diplomskog studija Sestrinstvo sa druge (21 student) i treće (5 studenata) godine. Skoro svi su uspješno završili prethodnu akademsku godinu i upisali sljedeću (95,3 %/ 102 studenata), a preostalih 5 studenata (4,5 %) to nisu uspjeli. Mali broj studenata je spremno na odlazak u inozemstvo. Samo 7 studenata (6,5 %) upisalo je tečaj stranog jezika, njemački (3 studenata), švedski (2 studenata); finski, španjolski, engleski i talijanski (po 1 student)). U sličnom istraživanju provedenom 2018. godine na preddiplomskom studiju Fakulteta zdravstvenih studija u Mostaru sudjelovao je veći broj ispitanika; 148 studenata (112 studentica (78,3 %) i 31 student (21,7 %)) treće godine smjera primaljstva (23 studenata), fizioterapije (njih 50), sanitarnih inženjera (20 studenata) i medicinskih sestara i tehničara (50 ispitanika). Također ih najviše pripada skupini od 20 do 29 godina (prosječna dob je 22,2 godine) (2).

Ispitani su stavovi studenata o profesionalnoj karijeri: koja je bila presudna odluka za upis na fakultet te odluke studenata o profesionalnom usmjerenju nakon fakulteta. Većina studenata upisala je fakultet sestrinstva zbog visine buduće plaće (53 studenata/49,5 %), brzine zapošljavanja koju nudi budući posao (53 studenata/49,5 %) i ljubavi prema poslu (92 studenata/86 %) te je čak 50 studenata (46,7 %) zadovoljno i opet bi upisali isti fakultet; 44 studenata (41,1 %) smatra da ih nije potaknuo savjet roditelja/prijatelja ili utjecaj medija (68 studenata/63,5 %) te 13 studenata (12,1 %) nije zadovoljno odabranim fakultetom. Nakon završetka fakulteta većina studenata, njih 52 (48,6 %) želi nastaviti studirati u zdravstvu u RH, a njih 58 (54,2 %) je u potpunosti protiv i 16 (15 %) je protiv nastavka školovanja u inozemstvu, što je vidljivo i kod studenata u Mostaru (52 % studenata ne razmišlja o nastavku obrazovanja u inozemstvu). Isto tako studenti u zemljama regije (RH, Slovenija i Srbija), s kojima su studenti u istraživanju u Mostaru uspoređeni, također nisu zainteresirani za nastavak

školovanja u inozemstvu (2). Nadalje, 81 student (75,7 %) želi se odmah zaposliti u RH u zdravstvu, dok ih 69 (64,4 %) ne želi raditi u zdravstvu van RH (22 studenata (20,6 % je spremno na rad u inozemstvo). U istraživanju pri studiju u Mostaru 50 % studenata traži ili planira tražiti posao u inozemstvu u RH, u Sloveniji 60 %, a u Srbiji gotovo 80 % studenata traži ili planira tražiti posao van države (2).

Izvan zdravstva, većina studenata, ne želi raditi, bilo unutar ili van RH (70 studenata unutar RH i 83 izvan RH). Poželjno buduće mjesto rada, za one koji se planiraju zaposliti nakon fakulteta, je mjesto stanovanja ili bliža okolica (72 studenata/67,3 %), a za samo 21 student (29,6 %) odabire inozemstvo, 50 studenata (46,7 %) ne želi otići raditi u bilo koji veći grad ili bilo koje manje mjesto u RH (78 studenata/72,9 %).

Kroz istraživanje ispitani su čimbenici migracije i prema mišljenju studenata dobiveni su rezultati. Vidljivo je da postoje presudni razlozi za odlazak na rad u inozemstvo i to su: na prvom mjestu financijski dohodak, odnosno plaća s kojom osoba ne bi uspjela zadovoljiti potrebe za samostalnim životom; 71 student (66,4 %) pristao bi otići u inozemstvo iz ovog razloga, što potvrđuje hipotezu provedenog istraživanja. Također i studentima u Mostaru navedeni čimbenik je presudan za odlazak iz matične zemlje (48 % studenata) te loša politička i ekonomska situacija za također 48 % je čimbenik odlaska (2). S druge strane plaća koja je manja od očekivanog, ali dovoljna za samostalan život ne bi potakla previše mladih na odlazak (45 studenata (42 %)). Na drugom mjestu je loše upravljanje sustavom zdravstva, zbog kojeg bi 66 studenata (61,7 %) napustilo RH. Potom, ne pronalazak posla u struci utjecao bi na odluku 64 studenata (59,8 %) na odlazak. Prema istraživanju u Mostaru samo 16 % studenata sestrinstva i 21,7 % primaljstva te 45,8 % izvanrednih studenata su pronašli posao u struci u Bosni i Hercegovini, dok isto istraživanje provedeno u RH i Sloveniji daje samo 20 % potvrdnih odgovora o pronađenom poslu u svojoj zemlji u struci, a u Srbiji samo 1% (2). Ne pronalazak posla van struke u RH potaknuo bi 63 studenata (58,9 %) na odlazak. Zbog nemogućnosti napredovanja u poslu otišlo bi 63 studenata (58,9 %). 57 studenata (53,3 %) bi otišlo u inozemstvo zbog ponude posla na određeno; 56 studenata (52,3 %) zbog zlostavljanja na radnom mjestu; 55 studenata (51,4 %) zbog nezadovoljstva općom ekonomskom situacijom; 54 studenata (50,5 %) zbog osamostaljena i korupcije na poslu; 49 studenata (45,8 %) zbog nezadovoljavajućih

međuljudskih odnosa; 47 studenata (43,9 %) zbog nesigurnosti radnog mjesta; 46 studenata (43 %) zbog spolne diskriminacije; 45 studenata (42,1 %) zbog etičke diskriminacije; 44 studenata (41,1 %) zbog vjerske diskriminacije; 43 studenata (40,2 %) zbog nezadovoljavajućeg radnog vremena; 42 studenata (39,3 %) zbog materijalnih uvjeta rada, koji su nedostatni; najmanje studenata bi otišlo u inozemstvo zbog obitelji ili ostale rodbine koju imaju u inozemstvu, samo njih 34 (31,8 %).

Presudni razlozi koji bi privukli studente na rad u nekoj zemlji su slijedećih deset; najprivlačniji i prvi faktor je veća plaća, koja bi omogućila stvaranje uštede za povratak u RH za 82 studenata (76,6 %) koji se slažu ili u potpunosti slažu s tim; zatim stabilnost radnog mjesta privukla bi 80 studenata (74,7 %) na odlazak van RH; veća mjesečna primanja i bolji životni standard je razlog zbog kojeg bi otišlo 79 studenata (73,9 %); 78 studenata (72,9 %) bi otišlo zbog bolje mogućnosti profesionalnog napretka; 76 studenata (71 %) zbog bolje mogućnosti za stručno obrazovanje; poštivanje i pravednost na poslu bez korupcije navelo bi 73 studenata (68,2 %) na odlazak; 71 student (66,4 %) bi otišao zbog bolje opremljenosti zdravstvenih institucija; bolja kvaliteta života izvan posla utječe na 70 studenata (65,4 %) koji se u potpunosti slažu ili slažu s odlaskom zbog toga; 69 studenata (64,5 %) se slaže ili u potpunosti slaže s odlaskom u inozemstvo zbog pomoći obitelji u RH i zbog želje za putovanjem i istraživanjem novih kultura i krajeva.

Kada govorimo o motivima ostanka, glavni razlog ostanka u RH, po mišljenju studenata, je obitelj, koju imaju u RH, za čak 93 studenata (86,9 %), koji se u potpunosti slažu ili slažu s ostankom zbog toga. 85 studenata (79,4 %) se slažu ili u potpunosti slažu s ostankom u RH, jer uz dovoljan trud moguće je pronaći posao. Ostanak u RH zbog riješenog stambenog pitanja je povoljno za 65 studenata (60,7 %). 60 studenata (56 %) bi ostalo u RH zbog stvorenih socijalnih odnosa. Bolji klimatski uvjeti utječu na mišljenje o ostanku za 59 studenata (55,1 %). Zadovoljstvo s mogućnošću razvoja karijere u našoj državi je povoljno za 45 studenata (42,1 %). 28 studenata (26,5 %) se slaže ili u potpunosti slaže da nije spremno na odlazak u inozemstvo zbog nedovoljnog poznavanja stranog jezika. Naposljetku, samo 9 studenata (8,4 %) čeka obiteljski posao u RH te zbog toga ostaju doma.

S druge strane, koliko studenti uistinu razmišljaju o odlasku na rad u inozemstvo je pitanje s većinski negacijskim odgovorima prema odlasku van RH, gdje vidimo da

većina nije spremna; čak 81 student (75,7 %) nije prikupio nikakve informacije o odlasku u inozemstvo, a samo 9 (8,4 %) je informirano. 54 studenata (50,5 %) se u potpunosti ne slaže ili ne slaže s tim da razmišljaju o odlasku na rad van RH i još nisu odlučili o odlasku, dok ih 29 (27,1 %) razmišlja o tome. Studenti u Mostaru također su sličnog mišljenja. Na pitanje traženja posla u inozemstvu, 28 % odgovara da to ne planira, 60,8 % odgovara sa ne, ali planiraju tražiti posao i inozemstvu i 9,8 % navodi da su tražili, ali još nisu pronašli posao u inozemstvu (2).

Za 51 studenta (47,6 %) je prihvatljivo otići na rad u inozemstvo, dok za njih 32 (29,9 %) je to neprihvatljivo. 52 studenata (48,6 %) smatra da im nije svejedno otići ili ostati u RH, odnosno nije im podjednako prihvatljivo gdje će biti. 46 studenata (43 %) ne bi napustili RH, osim u iznimnim situacijama. Nakon odluke o odlasku postavlja se pitanje trajanja boravka izvan RH. Vremenski raspon boravka u inozemstvu je studentima bitan, stoga želja da se samo ode, ne znajući na koliko vremena, je neprihvaćena od 75 studenata (70,1 %). Odlazak za stalno je također najmanje prihvaćeno (68 studenata (63,5 %) se u potpunosti ne slaže ili ne slaže s odlaskom za stalno), a njih 15 (14%) bi pristalo otići za stalno. Također istraživanje na fakultetu u Mostaru potvrđuje stavove studenata o radu u inozemstvu, ali samo privremeno (2). 52 studenata iz provedenog istraživanja (48,6 %) slaže se s odlaskom dok nešto ne uštede. 42 studenata (39,3 %) se u potpunosti slaže ili slaže s odlaskom u inozemstvo dok nemaju nikakvih obiteljskih obveza i dok ne steknu dovoljno znanja i vještima, s kojima će imati prednost u RH. Povratak iz inozemstva u matičnu zemlju od 143 ispitanika anketiranih pri fakultetu u Mostaru, čak 47,6 % bi se vratilo i nastavilo život i rad u izvornoj zemlji. U zemljama regije; 60 % studenata bi se vratilo iz inozemstva u Sloveniju; 43 % studenata u RH i najmanji broj studenata (30 %) bi se vratilo u Srbiju (2).

Gledajući samo financijski čimbenik, najmanja plaća za koju bi studenti pristali raditi u RH za većinu (28 studenata) je 7 000 kn, 15 studenata očekuje plaću od 8 000 kn i njih 14 očekuje plaću od 10 000 kn. Samo poznavanje studenata o prosječnoj zaradi u profesiji u RH je osrednje. 21 student izjavljuje da ne zna prosječnu plaću u RH, a 4 ih zna otprilike. Najviše ih ipak smatra da je plaća 6 000 kn (25 studenata). Najmanja plaća zbog koje bi studenti pristali otići iz RH je između 10 000 kn i 15 000 kn (43 studenata).

Prema rezultatima istraživanja, zemlje koje su najvišeg privlačnog potencijala u koje bi studenti htjeli otići su: na prvom mjestu Njemačka (za 32 studenata), zatim Švicarska (za 21 studenta) i Irska (za 19 studenata). Po mišljenju studenata, u koje se zemlje najviše odlazi, dani su odgovori da su to: Njemačka (54 odgovora) i Irska (14 odgovora). Studenti pri studiju u Mostaru također navode Njemačku kao prvi izbor (66 % studenata), zatim navode Irsku (19 %), Švicarsku (16 %), pa Austriju (8 %) kao zemlje odabira za odlazak (2).

6. ZAKLJUČCI

Na temelju provedenog istraživanja i dobivenih rezultata mogu se izvesti sljedeći zaključci:

- Većina ispitanika upisala je fakultet zbog ljubavi prema poslu (92 studenata/86 %).
- Većina ispitanika namjerava ostati u RH nakon završetka studija (52 studenata (48,6 %) i nastavljaju studij zdravstva u RH i 81 student (75,7 %) se planira odmah zaposliti).
- Petina ispitanika je spremna na rad u inozemstvu (21 student/29,6 %) i manje od polovice ispitanika razmišlja o odlasku u inozemstvu.
- Presudni razlozi za odlazak na rad u inozemstvo su: veća plaća, loše upravljanje sustavom zdravstva i ne pronalazak posla unutar ili van struke u RH, nemogućnost napretka na poslu, ponuda posla na određeno i ostali, po mišljenju studenata, manje bitni razlozi.
- Privlačni faktori koje nude države u inozemstvu i navode mlade na odlazak su: veća plaća, stabilnost radnog mjesta, bolja mogućnost profesionalnog napretka i stručnog usavršavanja, poštivanje i pravednost na poslu bez korupcije, bolja opremljenost u zdravstvu, bolja kvaliteta života, pomoć obitelji u RH i želja za putovanjem.
- Motiv ostanaka u RH je na prvom mjestu obitelj (93 studenata potvrđuje / 86,9 %), zatim riješeno stambeno pitanje i stvoreni socijalni odnosi.
- Vremenski raspon boravka u inozemstvu za stalno je najmanje prihvaćen (samo 15 studenata/14 % želi otići za stalno van RH).
- Mjesečna primanja koja se očekuju za rad u struci u RH je 7 000 kn, a za rad u inozemstvu očekuje se između 10 000 kn i 15 000 kn.
- Najpoželjnija zemlja emigracije je Njemačka, a na slijedećem mjestu su Švicarska i Irska.

7. LITERATURA

1. Vrkašević I. Razmišljanja studenata završnih godina medicinskog fakulteta u Osijeku o budućnosti u struci [Završni rad]. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet Osijek; 2017 [pristupljeno 05.05.2021.] Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:152:720621>
2. Ljevak I, Radoš M, Perić O, Romić M, Neumberg M. Migracija studenata fakulteta zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru Migration of students from faculties of health studies of the University of Mostar. Sestrinski glasnik [Internet]. 2019 [pristupljeno 13.05.2021.];24(1):24-32. <https://doi.org/10.11608/sgnj.2019.24.006>
3. Mihajlović A. Broj medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj - jučer, danas, sutra [Diplomski rad]. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet; 2014 [pristupljeno 26.05.2021.] Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:687302>
4. Barić, Vinko & Smolić, Šime. (2012). Strategija ljudskih resursa u hrvatskom zdravstvu-izazovi ulaska u europsku uniju. Zbornik radova znanstvenog skupa: Razvojna strategija malog nacionalnog gospodarstva u globaliziranom svijetu, (ur. Družić, G.; Družić, I., izdavač: Ekonomski fakultet Zagreb; Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti),chapter 9, pages 209-226, 2012. Dostupno na: <http://web.efzg.hr/RePEc/Chapters/chapter12-06.pdf>
5. Ministarstvo unutarnjih poslova RH [Internet]. Zagreb: Treba li nam viza?; c2021 [citirano 2021]. Dostupno na: <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/treba-li-vam-viza/281933>
6. Vize RH [Internet]. Zagreb: Vizni režim za hrvatske državljane. Profesionalna pomoć kod izdavanja, ovjere dokumenata i certifikata za putovanje; c2014 [cited 2014.]. Dostupno na: <http://www.vize.hr/vizni-rezim-za-hrvatske-drzavljanje>
7. Europska unija [Internet]. Europa.eu. O Europskoj uniji [pristupljeno 05.06.2021.]. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_hr#tab-0-1
8. Goriup, J, Stričević J, Halozan D. Sociološki pogled na migracije medicinskih sestara [Internet]. 2017 5. 10.7251/SOCSR1509005G. Dostupno na: [https://www.researchgate.net/publication/323632639 Socioloski pogled na migracije medicinskih sestara](https://www.researchgate.net/publication/323632639_Socioloski_pogled_na_migracije_medicinskih_sestara)

9. Vlačić A. Stavovi medicinskih sestara i tehničara prema profesionalnoj karijeri i migraciji iz Republike Hrvatske [Diplomski rad]. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet Osijek; 2017 [pristupljeno 25.05.2021.] Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:152:475104>
10. Buchan J, Sochalski J. The migration of nurses: trends and policies. Bulletin of the World Health Organization: the International Journal of Public Health [Internet]. 2004; 82(8) : 587-594. Dostupno na: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/72518>
11. Katić N. Ograničenje prava na slobodu kretanja u vrijeme izvanrednog stanja prema Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Fondacija Centar za javno pravo [Internet]. 2020 [pristupljeno 06.06.2021.]. Dostupno na: http://fcjp.ba/analize/Nikolina_Katic3_Ogranicenje_prava_na_slobodu_kretanja_u_vrijeme_izvanrednog_stanja_prema_Konvenciji_za_zastitu_ljudskih_prava_i_temeljnih_sloboda.pdf
12. Antoljak N. Plan procjepljivanja protiv Covid-19 u zemljama Europske unije/ Europske ekonomske asocijacije. Hrvatski časopis za javno zdravstvo. Vol 17 (56). 7. siječnja 2021. Dostupno na: <https://hcjz.hr/index.php/hcjz/article/view/2451>
13. Pittman P, Aiken LH, Buchan J. International Migration of Nurses: Introduction. Health Serv Res. 2007 Jun;42(3p2):1275-80. Dostupno na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1475-6773.2007.00713.x>
14. Živić D. Alica Wertheimer-Baletić. Stanovništvo i razvoj. Društvena istraživanja [Internet]. 1999 [pristupljeno 25.07.2021.];8(4 (42)):659-662. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/20387>

8. ŽIVOTOPIS

Osobni podaci:

Ime: Ana

Prezime: Mrković

Datum i mjesto rođenja: Borajska 22, Šibenik

E-mail adresa: anamrkovic22@gmail.com

Obrazovanje:

2005. - 2013. Osnovna škola Vidici u Šibeniku

2014. - 2018. Srednja medicinska škola, smjer medicinska sestra/tehničar

2018. - 2021. Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel zdravstvenih studija, preddiplomski studij Sestrinstvo.

Posebna znanja i vještine:

Rad na računalu: Korištenje MS Office programa

Strani jezik: Engleski u govornom i pisanom obliku